



ANKASAM bülten

6 Ocak 2025
SAYI: 2025/1



Çin'in Panda Diplomasisi

17

Trump'ın Panama
Kanalı Planı

32

Yeni Küresel Ticaret
Dengesi: MERCOSUR-
AB Serbest Ticaret
Anlaşması

İÇİNDEKİLER

ANKASAM ANALİZ

- 03** Şi Cinping'in Makao Ziyareti
Simay GÜZEL
- 06** Kanada'nın Siyasi Çıkması: Trudeau'nun Liderliği Tehdit Altında
Ayşe Azra GILAVCI
- 09** Şili'de Göçmenlik Tartışmaları ve Siyasi Dinamikler
Ali Caner İNCESU
- 12** Rusya'nın Askerî Modernizasyonu: Batı'ya Karşı Silahlanma Yarışı
Ergün MAMEDOV
- 15** ABD-Çin Teknoloji Mücadelesinde TikTok Krizi
Ayşe Azra GILAVCI
- 17** Trump'ın Panama Kanalı Planı
Ali Caner İNCESU
- 20** Çin'in Panda Diplomasisi
İtir BOZDAĞ
- 23** Aktau Uçak Kazası ve Rusya-Azerbaycan İlişkileri
Ergün MAMEDOV
- 26** BRICS Ülkelerinin Para Birimi Girişimi ve Trump'ın Tepkisi
Emin Mirbatur SEVAL
- 29** 2024 Çin-Afrika İlişkilerinde Normatif Yaklaşım ve Derinleşme
[Zeynep Çağla ERİN](#)
- 32** Yeni Küresel Ticaret Dengesi: MERCOSUR-AB Serbest Ticaret Anlaşması
Ali Caner İNCESU
- 34** Dissanayake Döneminde Sri Lanka: Hindistan, Çin ve Yeni Adımlar
Emin Mirbatur SEVAL

BASINDA ANKASAM

- 36** Medya

DERGİLER

- 37** Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi

Bölgesel Araştırmalar Dergisi

ANKASAM ANALİZ

Şi Cinping'in Makao Ziyareti



Simay GÜZEL

Çin Devlet Başkanı Şi Cinping, 2024 yılının Aralık ayında Makao'nun Çin'e dönüşünün 25. yıldönümünü kutlamak üzere gerçekleştirdiği ziyaretlerde, şehre yönelik geniş kapsamlı bir dönüşüm çağrısında bulunmuştur. Ziyaret sırasında yaptığı açıklamalarda Makao'nun ekonomide yeni sektörlerle yönelmesi gerektiğini belirten Şi, şehirdeki ekonomik ve siyasi yapının yeniden şekillendirilmesi için somut adımlar atılması gerektiğini ifade etmiştir.[1] Şi'nin bu açıklamaları, Makao'nun küresel ekonomideki rolünü güçlendirmeyi ve şehrin ekonomik yapısını daha sürdürülebilir kılmayı hedefleyen geniş çaplı bir stratejinin parçası olarak değerlendirilebilir.

Makao, küresel bir turizm ve eğlence merkezi olarak bilinmektedir. Şehir, yılda 22 milyar dolardan fazla gelir elde etmekte ve bu miktarın yaklaşık %80'i yerel hükümetin vergi gelirlerini oluşturacak şekilde eğlence sektöründen gelmektedir.[2] Bu durum, şehri ekonomik olarak eğlence sektörüne son derece bağımlı kılmıştır. Şi Cinping'in 2012 yılında devlet başkanlığı görevine gelmesinin ardından eğlence sektörü gelirlerinde belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Bu anlamda Şi'nin yolsuzlukla mücadele kampanyası, bu sorunun önemli bir çözümü olarak değerlendirilmiştir. 2012 yılında eğlence sektörü gelirleri 38 milyar dolar civarındayken, 2023 yılında bu rakamın belirgin bir şekilde gerilediği görülmüştür. Şi, bu bağlamda Makao'nun yalnızca eğlence sektörü gelirlerine dayalı ekonomik modelinin sürdürülebilir olmadığını ve şehrin daha çeşitli endüstrilere yönelmesi gerektiğini belirtmiştir.[3]

Şi'nin Makao'ya yaptığı çağrının, Çin'in genel ekonomik planlarıyla uyumlu olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle "orta düzey ekonomik çeşitlendirme" ifadesiyle Makao'nun ekonomik yapısını sadece eğlence sektöründen ibaret olmaktan çıkarıp daha geniş bir ekonomik altyapı kurmanın amaçlandığı söylenebilir. Şi, bu süreçte Makao'nun uluslararası rekabet gücüne sahip yeni endüstriler geliştirmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bahsi geçen yeni endüstriler arasında turizm, finans, teknoloji ve yeşil enerji gibi sektörler mevcuttur.[4] Şi'nin bu açıklamaları, Makao'nun Greater Bay Area (GBA) planına dahil edilmesinin bir parçası olarak da değerlendirilebilir. GBA, Guangdong, Hong Kong ve Makao'yu kapsayan geniş bir bölgesel işbirliği projesidir ve Makao'yu finans, teknoloji ve ticaret gibi sektörlerde daha fazla etkin bir oyuncu haline getirmeyi amaçlamaktadır.

Makao'nun özellikle Lusofon ülkeleriyle olan ilişkileri, Çin'in dış politikası ve ekonomik stratejisinde önemli bir yer tutmaktadır.Makao; Çin ve Portekizce konuşan ülkeler arasındaki köprü rolünü güçlendirmeyi hedeflemektedir. Şi'nin ziyaret sırasında bu konu hakkında dile getirmiş olduğu öneriler, şehrin bu diplomatik rolünü daha da pekiştirmeyi amaçlamaktadır. Makao'nun bu alandaki rolü ve potansiyeli, Çin'in küresel etkisini artıracak bir araç olarak değerlendirilebilir.[5] "Forum Macao" gibi platformlar da hem ticaretin artırılmasında hem de kültürel ve diplomatik etkileşimlerin gelişmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Şi'nin çağrılarını, Makao'nun uluslararası düzeyde daha fazla etkinlik göstermesini sağlamayı amaçlayan bir hamle olarak yorumlanabilir.

Şi'nin açıklamaları yalnızca Makao'nun ekonomik çeşitlendirilmesini değil, aynı zamanda turizm sektörünün yeniden yapılandırılmasını da içermektedir.[6] Makao'nun turizm sektöründe son yıllarda yaşadığı daralmanın ardından, şehrin daha sürdürülebilir bir ekonomi yaratmaya yönelik adımlar atması gerektiği dile getirilmiştir. Bu bağlamda Şi'nin Makao'ya dair sunduğu öneriler, şehirdeki turizm sektörü üzerindeki bağımlılığın azaltılması ve daha fazla katma değer yaratacak yeni iş alanlarının oluşturulması için bir fırsat sunmaktadır. Şehirde yeni iş fırsatlarının yaratılması ekonomik büyümeyi desteklemekle kalmayıp yerel halkın yaşam standartlarını iyileştirmeyi de hedefleyecektir. Aynı şekilde Şi'nin çağrısının yalnızca eğlence sektörü gelirlerine olan bağımlılığın kırılması değil, aynı zamanda şehrin toplumsal yapısını güçlendirmeyi hedeflediğini söylemek mümkündür. Şi'nin ekonomik çeşitlendirme vurgusunun bu sorunları çözmeyi amaçladığı söylenebilir.

Şi'nin ekonomik çeşitlendirme çağrısı, şehirdeki mevcut ekonomik yapının yeniden şekillendirilmesini gerektiren bir süreçtir. Bu dönüşüm süreci, yerel yönetim ve Çin hükümetinin sıkı işbirliğini gerektirecektir. Bu açıdan yapılan çağrı, şehrin siyasi olarak Pekin'e daha çok entegre olmasını sağlayacak bir adım olarak da değerlendirilebilir. Sam Hou Fai'nin Makao'nun yeni başkanı olarak atanmasının, şehrin Çin'e olan siyasi bağlılığını daha da pekiştireceğini söylemek mümkündür. Sam Hou Fai'nin liderliğinde Makao'nun ekonomik çeşitlendirmeye yönelik somut adımlar atması beklenmektedir.

Şi'nin Makao'yu sadece bir eğlence merkezi olmaktan çıkarma çabası, şehri uluslararası alanda daha güçlü bir ticaret ve finans merkezi haline getirebilir. Bununla birlikte şehrin yerel halkının bu süreçte nasıl etkileneceği, ekonominin çeşitlendirilmesinin ne kadar başarılı olacağı ve yerel yönetimin bu değişime nasıl uyum sağlayacağı, gelecekteki en önemli sorular arasında yer alacaktır.

Şi'nin Makao'daki ziyaretinde yalnızca ekonomi ve siyaset değil, aynı zamanda kültürel unsurlar da ön plana çıkmıştır. Şi'nin şarap tadımı gibi sosyal etkinliklere katılması, Çin'in kültürel stratejisinin bir parçası olarak değerlendirilebilir. Bu tür sosyal etkinlikler, diplomatik ilişkilerin güçlendirilmesinin yanı sıra Makao'nun kültürel kimliğini pekiştirme amacı taşımaktadır. Şi'nin bu tür sosyal etkinliklere katılması hem kültürel hem de diplomatik bağların güçlendirilmesine olanak tanırken, Çin'in dünya çapında daha güçlü bir kültürel varlık oluşturmaya yönelik adımlarını da yansıtmaktadır.

Çin'in Makao'ya yönelik ekonomik, kültürel ve siyasi stratejileri, şehrin geleceğini şekillendirecek önemli adımlardır. Makao'da yapılan ekonomik çeşitlendirme çağrısı aynı zamanda Çin'in küresel ekonomik stratejileriyle de uyumlu bir adımdır. Ekonomik dönüşümün yanı sıra sosyal ve politik dönüşümü de işaret eden bu süreç, Makao'nun eğlence sektörüne dayalı ekonomik modelinden kurtulmasıyla bölgenin uluslararası alandaki rolünü de güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Şi'nin açıklamalarının, Çin'in dış politika hedefleri doğrultusunda Makao'ya daha fazla diplomatik ve ticari bağ kurma olanağı sağlayacağı söylenebilir. Makao, bu doğrultuda Greater Bay Area gibi projelerle ve Şi'nin liderliğiyle daha sürdürülebilir bir ekonomi modeline geçiş yapacak Çin'in uluslararası ilişkilerdeki rolünü daha da güçlendiren bir merkez haline gelecektir.

[1] "Xi stresses adherence to 'one country, Two systems' as Macao SAR celebrates silver jubilee", Xinhua, http://en.cppcc.gov.cn/2024-12/21/c_1058130.htm, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

[2] Hawkins, A., "Xi Jinping urges Macau to diversify economy away from casinos", The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2024/dec/20/xi-jinping-urges-macau-to-diversify-economy-away-from-casinos>, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

[3] Zhu, H., "Macau and Hong Kong: Convergence or Divergence? An Analysis of the 2023 Macau National Security Law", SSRN, <https://ssrn.com/abstract=4600986>, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

[4] Aynı yer.

[5] Mandelbaum, H. G., "The Lusophone Bridge: Macau's Role in China-Brazil Relations.", Janus Journal, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

[6] Wong, C., "Macau's Gambling-Tourism-Economic Development.", Journal of Infrastructure, Policy and Development, 8(5), <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i5.4229>, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).



ANKASAM ANALİZ

Kanada'nın Siyasi Çıkmazı: Trudeau'nun Liderliği Tehdit Altında



Ayşe Azra GILAVCI

Kanada Başbakanı Justin Trudeau, iktidardaki gücü zayıfladıkça artan zorluklarla karşı karşıya kalmakta ve muhtemelen partisinin gelecek yılın başlarında iktidarı kaybedeceği düşünülmektedir. Dokuz yılı aşkın süredir görevde olan iktidardaki Liberal Parti, artan seçmen memnuniyetsizliği, ekonomik zorluklar ve parti içi anlaşmazlıklarla karşı karşıyadır. Bu durum parti içinde yoğun tartışmalara yol açarken, Trudeau'nun kenara çekilmesi ve yeni bir liderliğe yol açması çağrıları gündeme gelmiştir.

Uzun süredir Trudeau'nun kişisel popülaritesine ve progresif imajına sırtını dayayan Liberaller şimdi bir dönüm noktasında olduklarını düşünmektelerdir. Seçmen yorgunluğu, yükselen enflasyon ve tırmanan konut krizi halkın güvenini aşındırmış durumdadır. Anketler Liberallerin bir sonraki seçimde büyük bir yenilgi alacağını ve sağ eğilimli Muhafazakar Parti'nin kesin bir zafer kazanacağını öngörmektedir.

Trudeau'nun liderliği, partisi içinde de eleştiri konusu haline gelmiştir. Kanada Yayın Kurumu'na (CBC) göre, partinin geleneksel kalesi Ontario'dan 50'den fazla Liberal Parlamento Üyesi, endişelerini dile getirmek üzere hafta sonu bir araya gelmiştir. Bir zamanlar Trudeau'nun sadık bir müttefiki olan Chandra Arya, "Liderliğin şimdi değişmesinden başka bir alternatif yok" demiştir.

Maliye Bakanı Chrystia Freeland, yeni Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yönetiminin göreve başlamasına bir aydan kısa bir süre kala, 23 Aralık günü aniden istifa etmiştir. Kanada-ABD ilişkileri üzerine özel bir kabine komitesine de başkanlık eden Freeland, ABD ile ilişkilerin yönetilmesinde ve Kanada'nın 10 eyaletiyle yaklaşan ticaret tehditlerine karşı birleşik bir yanıt oluşturma çabalarının koordine edilmesinde kilit bir rol oynamıştır.[1].

Trudeau'nun daha düşük bir kabine pozisyonu teklif etmesiyle tetiklenen istifası, hükümeti kritik bir noktada kargaşa içinde bırakmıştır. Freeland, Trudeau'nun harcama planlarına ilişkin endişelerini dile getirerek, bu planların Kanada'nın ABD Başkanı seçilen Donald Trump'ın uygulamakla tehdit ettiği gümrük vergilerinden kaynaklanacak ekonomik zarara dayanma kabiliyetini tehlikeye atabileceği uyarısında bulunmuştur. Ontario Başkanı Doug Ford, "Ülke olarak güç ve birlik sergilemeliyiz ve şu anda Ottawa'da kaos var" diyerek durumun ciddiyetinin altını çizmiştir.

İstifa, eyalet başkanlarını dahi hazırlıksız yakalamıştır. Trudeau'yu sert bir dille eleştiren Alberta Başkanı Danielle Smith, başkanların Freeland'ın ayrılışını ancak ABD'nin ticaret tehditlerini görüşmek üzere planlanan bir konferans görüşmesinin ortasında öğrendiklerini açıklamıştır. "Liderliğe ihtiyacımız var ve bu liderlik değil" diyen Smith, federal düzeyde artan işsizlik algısının altını çizmiştir. Freeland'ın görevden ayrılması Trudeau'nun kenara çekilmesi yönündeki çağrıları yoğunlaştırmıştır. Trudeau'nun istifa etmesi halinde Liberal Parti bir halef seçme göreviyle yüzleşmek zorunda olacaktır. Potansiyel adaylar arasında eski Maliye Bakanı Freeland, Dışişleri Bakanı Mélanie Joly, İnovasyon Bakanı François-Philippe Champagne ve eski Merkez Bankası Başkanı Mark Carney yer almaktadır. Ancak herhangi bir adayın halkın partiye olan güvenini yeniden tesis edip edemeyeceği belirsizliğini korumaktadır.

Trudeau şu ana kadar hemen görevi bırakacağına dair herhangi bir işaret vermemiştir. Edinilen bilgilere göre tatil sezonunu siyasi geleceği üzerine düşünerek geçirmeyi planlamaktadır. Seçenekler arasında mart ayında yapılacak güven oylamasında olası bir yenilgiye kadar görevde kalmak, ocak ayında istifa ederek geçici bir lidere izin vermek ya da liderliğin yenilenmesi için zaman kazanmak amacıyla parlamentoyu tatil etmek yer almaktadır.

Muhalefetteki Muhafazakarlar, Trudeau'nun düşen onay oranlarından cesaret alarak eleştirilerini yoğunlaştırmışlardır. Liberalleri mali açıdan kötü yönetimle itham etmekte ve Liberal yönetimin devam etmesi halinde ekonomik istikrarsızlık yaşanacağı uyarısında bulunmaktadırlar. Buna karşılık Liberaller, Muhafazakarları kemer sıkma yanlısı olarak gösteren kampanya reklamları yayınlamış olsa da Trudeau'nun kendisi bu çabalarda dikkat çekici bir şekilde yer almamaktadır.

Bu arada muhalefet partileri, Trudeau Hükümeti'nin ABD'nin ticari tehditlerine etkili bir şekilde yanıt veremediğini iddia etmektedir. Önümüzdeki ekonomik zorlukların üstesinden gelebilecek istikrarlı bir hükümetin kurulması için seçim çağrısında bulunmaktadırlar.[2]

Trudeau'nun bir zamanlar yenilikçi değerlerin ve dünya çapındaki beğenin simgesi olan liderliği, artık uçurumun kenarında sallanmaktadır. Freeland'ın istifası, hükümetin ABD'nin potansiyel gümrük vergileri de dahil olmak üzere acil iç ve uluslararası zorlukları ele alma kabiliyetindeki çatlakları ortaya çıkarmıştır. Liberal Parti'nin ekonomik zorluklar, seçmen memnuniyetsizliği ve iç bölünmeler karşısında geçerliliğini koruma mücadelesi, siyasi uzun ömürlülüğün tehlikeli doğasının altını çizmektedir.

Kanada yakın tarihinin siyasi ve ekonomik açıdan en istikrarsız dönemlerinden birini yaşarken, Başbakan Justin Trudeau ve iktidardaki Liberal Parti kritik bir kavşakta durmaktadır. Dokuz yılı aşkın bir süre iktidarda kaldıktan sonra, bir zamanlar dinamik ve ileriye dönük bir yönetim olarak görülen parti, şimdi seçmen yorgunluğu, iç anlaşmazlıklar ve sıradan Kanadalıların mücadelelerinden giderek artan bir kopukluk hissine saplanmış görünmektedir. Hızla artan konut maliyetlerinden enflasyon baskısına kadar, artan zorluklar Liberal hükümeti hem kamuoyu eleştirilerine hem de siyasi muhalefete karşı savunmasız bırakmıştır. Trudeau'nun hemen istifa etme konusundaki isteksizliği Liberal Parti'yi tehlikeli bir durumda bırakmıştır. Trudeau'nun görevde kalmayı tercih etmesi halinde parti, muhtemelen mart ayında yapılacak bir güvensizlik oylamasında neredeyse kesin bir yenilgiyle karşı karşıya kalabilir. Böyle bir sonuç Liberalleri hazırlıksız ve siyasi olarak zayıflamış bir şekilde seçimlere gitmek zorunda bırakacaktır.

Alternatif olarak Trudeau, ocak ayında kenara çekilerek partiye geçici bir lider ataması ve yenilenme sürecini başlatması için zaman tanıyabilir. Ancak parti, tabanını yeniden canlandırabilecek ve halkın güvenini yeniden kazanabilecek bir halef etrafında birleşmekte zorlandığı için bu yol bile zorluklarla doludur. Mélanie Joly, François-Philippe Champagne ve Mark Carney gibi adaylar yeni perspektifler sunabilir, ancak partinin Kanadalıların gözündeki konumunu kurtarıp kurtaramayacakları açık bir soru olmaya devam etmektedir.

Trudeau, ister kenara çekilsin ister başka bir gün mücadele etmek için kalsın, hükümetinin bu zorluklara etkili bir şekilde yanıt verme yeteneği Kanada siyasetinde bu dönemi tanımlayacak ve nihayetinde Justin Trudeau'nun mirasını belirleyecektir.

[1] "Canada government adrift after finance minister resigns, Trump tariffs loom", Reuters, <https://www.reuters.com/world/americas/canada-government-adrift-after-finance-minister-resigns-trump-tariffs-loom-2024-12-17/>, (Erişim Tarihi: 27.12.2024).

[2] "Canada's Trudeau faces increasing pressure from his own MPs to quit", Reuters, <https://www.reuters.com/world/americas/canadas-trudeau-faces-increasing-pressure-his-own-mps-quit-2024-12-23/>, (Erişim Tarihi: 27.12.2024).



ANKASAM ANALİZ

Şili'de Göçmenlik Tartışmaları ve Siyasi Dinamikler

Ali Caner İNCESU

Göç ve göçmen hakları, günümüzde birçok ülkede olduğu gibi Şili'de de hem sosyal hem de siyasi bir kriz alanı olarak öne çıkmaktadır. Başkan Gabriel Boric'in yaklaşık 182.000 belgesiz göçmene kalıcı oturma izni tanımayı amaçlayan düzenleme planı, ülkedeki siyasi ve toplumsal kutuplaşmayı yeniden alevlendirmiştir. Bu girişim, sağ ve sol kanattan farklı eleştiriler almış, aynı zamanda iş dünyası ve insan hakları örgütlerinden destek görmüştür.

Boric yönetiminin bu planı, göç politikalarının bir sosyal sorun olmanın ötesine geçerek siyasi rekabetin merkezine oturduğunu göstermektedir. Bu durum, göçmenlik meselesinin yalnızca insani bir boyuta sahip olmadığını, aynı zamanda ulusal kimlik, güvenlik ve ekonomik çıkarlarla yakından ilişkili olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Hükümetin "sınırlı düzenleme" olarak adlandırdığı bu plan, Haziran 2023 ile Şubat 2024 tarihleri arasında Şili'ye yasadışı yollardan giren ve biyometrik kayıt sürecine katılan göçmenleri kapsamaktadır. Plan, bu göçmenlere kimlik bilgilerini kayıt altına alarak "Rol Único Tributario (RUT)" vergi numaralarını sağlamayı ve belirli koşulları sağlayanlara uzun vadeli yasal oturma izni vermeyi öngörmektedir. Bu koşullar arasında istihdam ya da aile bağlarına sahip olma zorunluluğu bulunurken, sabıkasız olan bireyler söz konusu programın dışında bırakılmıştır.

Göçmen düzenleme planı hem sağ hem de sol kanattan farklı açılardan eleştirilmiştir. Sağ kanattaki Bağımsız Demokratik Birlik (UDI) gibi gruplar, bu planın sınır güvenliğini zayıflattığını ve yasadışı göçü teşvik ettiğini savunmaktadır. Senatör Luz Ebersperger'in planın "sunulamaz" olduğunu belirtmesi ve hükümeti "yasadışı göçmenlere teşvik sunmakla" suçlaması, sağın bu konuda ne kadar sert bir duruş sergilediğini göstermektedir.[1] Bu eleştiriler, sağ kanadın göç politikalarını yalnızca güvenlik çerçevesinde ele alarak sosyal ve ekonomik boyutları göz ardı ettiğini de düşündürmektedir.

AÖte yandan Boric'in kendi koalisyonu içinde de farklı sesler yükselmektedir. Demokrasi Partisi (PPD) üyesi Raúl Soto, suç oranlarının yükseldiği bir dönemde hükümetin sınır güvenliğine odaklanması gerektiğini ve genel af niteliğindeki bu tür bir düzenlemenin siyasi olarak uygulanabilir olmadığını belirtmiştir.[2] Bu eleştiriler, planın hem sağ hem de sol açısından ideal bir çözüm olarak görülmediğini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu durum, Boric yönetiminin koalisyon içinde ortak bir göç politikası belirlemede karşılaştığı zorluklara da işaret etmektedir.

Plan, özellikle iş dünyası ve tarım sektörü tarafından destek görmüştür. İş dünyası, yasal çalışma izinlerinin verilmesinin göçmen işgücünü düzenleyeceğini ve bu sayede kayıt dışı ekonomiyi daraltacağını savunmaktadır. İnsan hakları perspektifinden bakıldığında, İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) Latin Amerika Direktörü Juanita Goebertus planı "çok olumlu" olarak nitelendirmiştir.[3] Goebertus, yasallaştırılan göçmenlerin resmi işlerde çalışmasının suç oranlarını azalttığını savunarak Kolombiya'nın 2.5 milyon Venezuelalı göçmeni düzenli hale getirme deneyimini örnek göstermiştir.[4]

Şili'de göçmenlik tartışmaları, yaklaşan 2025 genel seçimleri bağlamında siyasi bir araç haline gelmiştir. Sağ kanatta yer alan geleneksel koalisyon Chile Vamos'un yanı sıra daha sert bir anti-göçmen söylemi benimseyen Cumhuriyetçi Parti (PR), son yıllarda oylarını artırmıştır. Ancak PR Lideri José Antonio Kast'ın etkisi azalırken, Johannes Kaiser gibi yeni figürler aşırı sağ siyaset sahnesinde yükselmeye başlamıştır. Kaiser'in kendini "paleoliberal" olarak tanımlaması ve sosyal medyayı etkili bir şekilde kullanması, sağ kanatta yeni bir kutuplaşma yaratmaktadır. Bu durum, göçmenlik meselesinin siyasi rekabetin odağında kalmaya devam edeceğini göstermektedir.

Bir araştırma anketine göre; sağın geleneksel liderlerinden Evelyn Matthei, %26.4 ile birinci sırada yer alırken, eski Başkan Michelle Bachelet %13.1 ile ikinci sırada gelmektedir. Kaiser'in %8.1 oy oranıyla dördüncü sırada yer alması, sağın içinde yeni bir denge arayışını da işaret etmektedir.[5] Bu bağlamda göç politikalarının yalnızca insani bir sorun değil, aynı zamanda siyasi bir mobilizasyon aracı olarak kullanıldığı açıktır. Bu durum, seçmen davranışlarının göç temelli tartışmalara nasıl yanıt verdiğini ve partilerin bu konuyu siyasi pozisyonlarını güçlendirmek için nasıl stratejik bir şekilde kullandığını gözler önüne sermektedir.

Planın uygulanması sırasında yaşanan bürokratik aksaklıklar, kamuoyunda kafa karışıklığına yol açmıştır. 16 Aralık 2024 tarihinde Santiago'daki Víctor Jara stadyumunda yaşanan kaos, binlerce göçmenin yanlış bilgi nedeniyle biyometrik kayıt sürecine akın etmesiyle sonuçlanmıştır. Bu durum, hükümetin planını tanıtmaya ve uygulama konusundaki eksikliklerinin bir göstergesi olarak algılanabilir. Hükümet yetkililerinin birbiriyle uyuşmayan açıklamaları hem göçmenler hem de kamuoyunda güvensizlik yaratmıştır. Ayrıca bu tür iletişim sorunları, Boric yönetiminin yalnızca bu plan özelinde değil, genel anlamda politikalarının halk nezdinde kabul edilebilirliği ve güvenilirliği açısından ciddi bir sınav verdiğini göstermektedir.

Şili'nin göçmen düzenleme planı, insan hakları, ekonomik entegrasyon ve siyasi stratejiler arasındaki dengeyi sağlamaya çalışan bir girişim olarak değerlendirilebilir. Ancak bu plan gerek iç politikadaki çatışmalar gerekse bürokratik eksiklikler nedeniyle birçok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Boric yönetiminin, göçmen haklarını savunurken halkın güvenini kazanacak bir denge politikası oluşturması gerekmektedir. Bu dengeyi sağlamak, yalnızca göçmenlerin sosyal entegrasyonunu değil, aynı zamanda kamuoyunun endişelerini gidermeyi de içeren kapsamlı bir yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Aksi takdirde planın uygulanmasındaki eksiklikler ve iletişim sorunları, hükümetin genel yönetim kapasitesine olan güveni daha da zayıflatabilir ve bu durum yaklaşan seçimlerde Boric yönetiminin elini zayıflatabilir.

Bu süreç, yalnızca Şili için değil, Latin Amerika'daki diğer ülkeler için de bir örnek teşkil edebilir. Kolombiya gibi ülkelerin deneyimlerinden öğrenilecek çok şey vardır, ancak göçün ekonomik ve sosyal etkilerini ele alırken daha kapsamlı bir vizyon geliştirilmesi gerekmektedir. Şili'de göçmenlik tartışmaları, kısa vadede siyasi bir çatışma alanı olarak kalsa da uzun vadede ülkenin sosyal ve ekonomik dokusunu şekillendirecek kritik bir mesele olmaya devam edeceği düşünülmektedir.

[1] Maria Luisa Cisternas, "Regularización Acotada?: Anuncio del Gobierno Sobre Migrantes Empadronados Genera Resquemor en la Oposición", Emol.com, www.emol.com/noticias/Nacional/2024/12/12/1151173/regularizacion-acotada-anuncio-cordero-alaras.html, (Erişim Tarihi: 22.12.2024).

[2] "Raúl Soto Hizo Llamado a 'Dejar de Romantizar la Migración'", ChileVision, www.chilevision.cl/contigo-en-la-manana/politica/raul-soto-hizo-llamado-a-dejar-de-romantizar-la-migracion, (Erişim Tarihi: 22.12.2024).

[3] Maolis Castro, "Juanita Goebertus, de Human Rights Watch: 'Expulsar Migrantes No Derrota el Crimen Organizado, lo Fortalece'", El País, www.elpais.com/chile/2024-12-17/juanita-goebertus-de-human-rights-watch-expulsar-migrantes-no-derrota-el-crimen-organizado-lo-fortalece.html, (Erişim Tarihi: 22.12.2024).

[4] Aynı yer.

[5] Patricio Mora, "Evelyn Matthei Lidera Carrera Presidencial y Bachelet Sube a la Segunda Posición Tras Superar a Kast, Según Pulso Ciudadano", El Centro, www.diarioelcentro.cl/2024/12/02/evelyn-matthei-lidera-carrera-presidencial-y-bachelet-suba-a-la-segunda-posicion-tras-superar-a-kast-segun-pulso-ciudadano/, (Erişim Tarihi: 22.12.2024).



ANKASAM ANALİZ

Rusya'nın Askerî Modernizasyonu: Batı'ya Karşı Silahlanma Yarışı



Ergün MAMEDOV

24 Şubat 2022 tarihinde başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı, üçüncü yılına yaklaşmasıyla birlikte Rusya'nın askerî gücünü ve stratejik yaklaşımını yeniden şekillendirdiği bir mücadeleye dönüşmüştür. 2025 yılında üçüncü yılını dolduracak olan bu savaş, Rusya için yalnızca sahada kazanılması gereken bir mücadele olmamış, aynı zamanda askerî kapasitesini modern tehditlere yanıt verecek şekilde dönüştürme ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'ne (NATO) karşı stratejik caydırıcılık konumunu güçlendirme çabası haline gelmiştir. Savunma bütçesindeki rekor artışlar, nükleer kapasite modernizasyonu ve bölgesel askerî varlığını genişletme girişimleri, Moskova'nın hem sahada hem de uluslararası arenada güç dengesini kendi lehine çevirme girişimlerine işaret etmiştir.

Bununla birlikte ekonomik yaptırımlar, personel eksiklikleri ve lojistik zorluklar bu dönüşüm sürecini sınırlandırmış ve Rusya'nın stratejik hedeflerine ulaşma çabasını daha karmaşık bir hale getirmiştir. Fransız Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün (IFRI) yayınladığı rapor, bu süreçte yaşanan dönüşümleri detaylı bir şekilde ele almış ve Rusya'nın savaşın gerektirdiği taktiksel değişimlerden uzun vadeli caydırıcılık stratejilerine kadar geniş bir perspektif sunduğunu ortaya koymuştur.

2024 yılının Kasım ayında IFRI tarafından Yury Fedorov'un hazırladığı "Ukrayna'daki Savaşın İki Buçuk Yılında Rus Ordusu'nun Personel Yapısı" başlıklı raporda, Rusya'nın Ukrayna Savaşı süresince askerî yapısında gerçekleştirdiği değişiklikleri, modernizasyon çabalarını ve karşılaşılan zorlukları kapsamlı bir şekilde analiz etmiştir. Özellikle Rusya'nın askerî reformları, yalnızca Ukrayna'daki operasyonları sürdürmekle sınırlı kalmamış, aynı zamanda NATO'ya karşı stratejik caydırıcılığını artırma hedefini de kapsamıştır.[1]

Savaşın ilk yılında kısa süreli çatışmalara uygun bir askerî yapı benimseyen Rusya, savaşın uzamasıyla birlikte bu yapısını uzun vadeli ve geniş çaplı bir çatışmayı sürdürebilecek şekilde yeniden düzenlemiştir. Rapor, toplam askerî personel sayısının %50 artırılarak 1,5 milyona çıkarılmasının hedeflendiğini, bu kapsamda motorize tüfek ve topçu tugaylarının daha büyük askerî birimlere dönüştürüldüğünü belirtmiştir. Ayrıca Finlandiya sınırında yeni bir kolordunun kurulması gibi stratejik adımların atıldığı ifade edilmiştir. Ancak, raporun ortaya koyduğu üzere, personel kayıpları, subay eksiklikleri ve eğitim sürelerinin yetersizliği gibi yapısal sorunlar bu hedeflerin gerçekleştirilmesini zorlaştırmıştır. Aylık 30 bin yeni asker alınmasına rağmen bu sayının savaş sırasında yaşanan kayıpları karşılamakta yetersiz kaldığı vurgulanmıştır. Bu durum, Rusya'nın yalnızca cephedeki etkinliğini sürdürme çabalarını değil, aynı zamanda NATO ile süregelen stratejik rekabetindeki pozisyonunu da etkilemiştir.

Rusya'nın askerî modernizasyon çabaları yalnızca konvansiyonel askerî güçle sınırlı kalmamış, aynı zamanda nükleer kapasitesini artırma hedefini de kapsamıştır. 2024 yılı itibarıyla Rusya, 1.710 konuşlandırılmış stratejik nükleer savaş başlığı ve bin ila iki bin arasında stratejik olmayan savaş başlığı ile NATO ve ABD'ye karşı ciddi bir caydırıcılık kapasitesi oluşturmuştur. SS-X-29 (Sarmat) ve SS-27 Mod 2 (Yars) kıtalararası balistik füzeleri ile Dolgorukiy sınıfı balistik füze denizaltıları, ABD'nin füze savunma sistemlerini aşmayı ve ilk saldırı sonrası misilleme kabiliyetini garanti altına almayı hedefleyen bir stratejinin parçası olmuştur. Ayrıca, hipersonik süzülme araçları ve nükleer tahrikli seyir füzeleri gibi yenilikçi teknolojilerin geliştirilmesi, Rusya'nın nükleer doktrinini esnekliğini artırmıştır. Bu doktrin, yalnızca bir nükleer saldırıya karşılık vermekle sınırlı kalmamış, aynı zamanda Belarus ve Ukrayna gibi bölgesel tehditlere yönelik operasyonları da içermiştir. Rusya'nın bu modernizasyon programları hem bölgesel hem de küresel güvenlik dengelerini derinden etkilemiştir.[2]

2024 yılında Rusya'nın savunma bütçesi %70 artışla 157 milyar dolara ulaşmıştır ve bu bütçenin 2025 yılına kadar %25 daha artacağı tahmin edilmektedir. Bu artış, Rusya'nın ekonomik büyümesinin büyük ölçüde savunma sanayine dayandığını göstermiştir. 2023 yılının ilk yarısında savunma sektörü, ülkenin ekonomik büyümesine %40 oranında katkıda bulunmuş ve en yüksek performans gösteren alan olmuştur. Ancak, yaptırımlar ve %20'nin üzerindeki yüksek faiz oranları nedeniyle savunma sanayisinde kârlılık sorunları yaşanmıştır. Birçok savunma şirketinin devlet desteği olmadan faaliyetlerini sürdüremeyeceği öngörülmüştür. Bu durum, Rusya'nın savunma sanayisini artırma çabalarını ekonomik zorluklarla sınırlandırmış, ancak bu çabaların durdurulmasını engellemiştir.[3]

Rusya, ekonomik zorluklara rağmen askerî kapasitesini artırma stratejisini bölgesel etkisini genişletme çabalarıyla desteklemiştir. Rus hükümetine yakınlığıyla bilinen TASS ajansına göre, 2024 yılının en dikkat çekici askerî yenilikleri arasında orta menzilli balistik füze "Oreshnik" ve yüksek güçlü hava bombası FAB-3000 bulunmaktadır. Oreshnik'in ilk varlığı, 21 Kasım 2024 tarihinde füzenin Ukrayna'nın Dnipro bölgesindeki bir askerî fabrikaya ulaşmasıyla kamuoyuna duyurulmuştur. Deneme amaçlı yapılan bu atışta savaş başlığı bulunmamasına rağmen Batı'da bu silahın durdurulamaz olduğu yönündeki kaygıları artırmıştır. Vladimir Putin'in NATO'ya yönelik "teknoloji düellosu" çağrısı ise Rusya'nın bu sistemlerin etkinliğine olan güvenini göstermiştir. FAB-3000 ise hassasiyet modülleriyle donatılarak komuta merkezleri ve insansız hava aracı (İHA) kontrol noktaları gibi stratejik hedeflere yönelik operasyonlarda kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin, yapılan bir saldırıda 50 İHA operatörünün etkisiz hâle getirildiği bildirilmiştir.[4]

Rusya'nın bu kapsamlı askerî modernizasyon çabaları, Ukrayna'daki savaşın gidişatını şekillendirdiği gibi, NATO ile stratejik rekabetinde de belirleyici bir rol oynamıştır. Rusya'nın bölgesel ve küresel düzeyde askerî caydırıcılığını artırmaya yönelik bu girişimleri, NATO'nun savunma politikalarını ve stratejik dengeleri yeniden değerlendirmesine yol açmıştır. NATO, bu yeni tehditlere karşı koymak için savunma kapasitesini artırmayı hedeflerken, AB ise savunma sanayisini güçlendirme yönünde adımlar atmıştır. AB, 2023 yılında "Mühimmat Üretimi Destek Yasası" ile Ukrayna'nın savaş ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamış, ancak bu girişim 2024'te tam anlamıyla başarılı olamamıştır. AB'nin 2025 yılı itibarıyla yıllık 2 milyar mühimmat üretim kapasitesine ulaşmayı planlaması, bölgedeki askerî stratejilerin uzun vadeli hedeflere yöneldiğini göstermiştir. Ukrayna ise 2023 yılında kendi savunma sanayisine 7 milyar avro yatırım yaparak bu bütçeyi 2025 yılına kadar üç katına çıkarmayı hedeflemiştir. Bu girişimler, Rusya'nın artan askerî kapasitesiyle mücadelede kritik adımlar olarak değerlendirilmiştir.

Trump yönetiminin beklenen uzlaşmacı politikası çerçevesinde Rusya'nın askerî gelişimini yeni bir sayfaya taşıması öngörülmektedir. Bu politik yaklaşım, Biden dönemine kıyasla daha az çatışmacı bir zemin sunarak, Moskova'nın Ukrayna Savaşı'ndan edindiği tecrübeleri Asya-Pasifik bölgesine aktarmasını kolaylaştırabilir. Bu bağlamda Rusya'nın hipersonik füze teknolojisi, insansız hava araçları ve ileri hava savunma sistemleri gibi gelişmiş kapasitelere dayalı yeni silah programlarını daha fazla teşvik etmesi beklenmektedir. Çin ve Hindistan gibi bölgesel aktörlerle artan savunma işbirlikleri, bu silah sistemlerinin yayılmasını destekleyebilir. Özellikle Asya-Pasifik'te, Rusya'nın nükleer denizaltılar ve uzun menzilli füze platformlarını geliştirmeye devam ederek, bölgedeki deniz ve hava üstünlüğü yarışına ağırlık koyması muhtemeldir. Bu durum, NATO'nun mevcut odak noktasını Avrupa'dan Asya-Pasifik'e kaydırarak küresel bir stratejik değişime zemin hazırlayabilir.

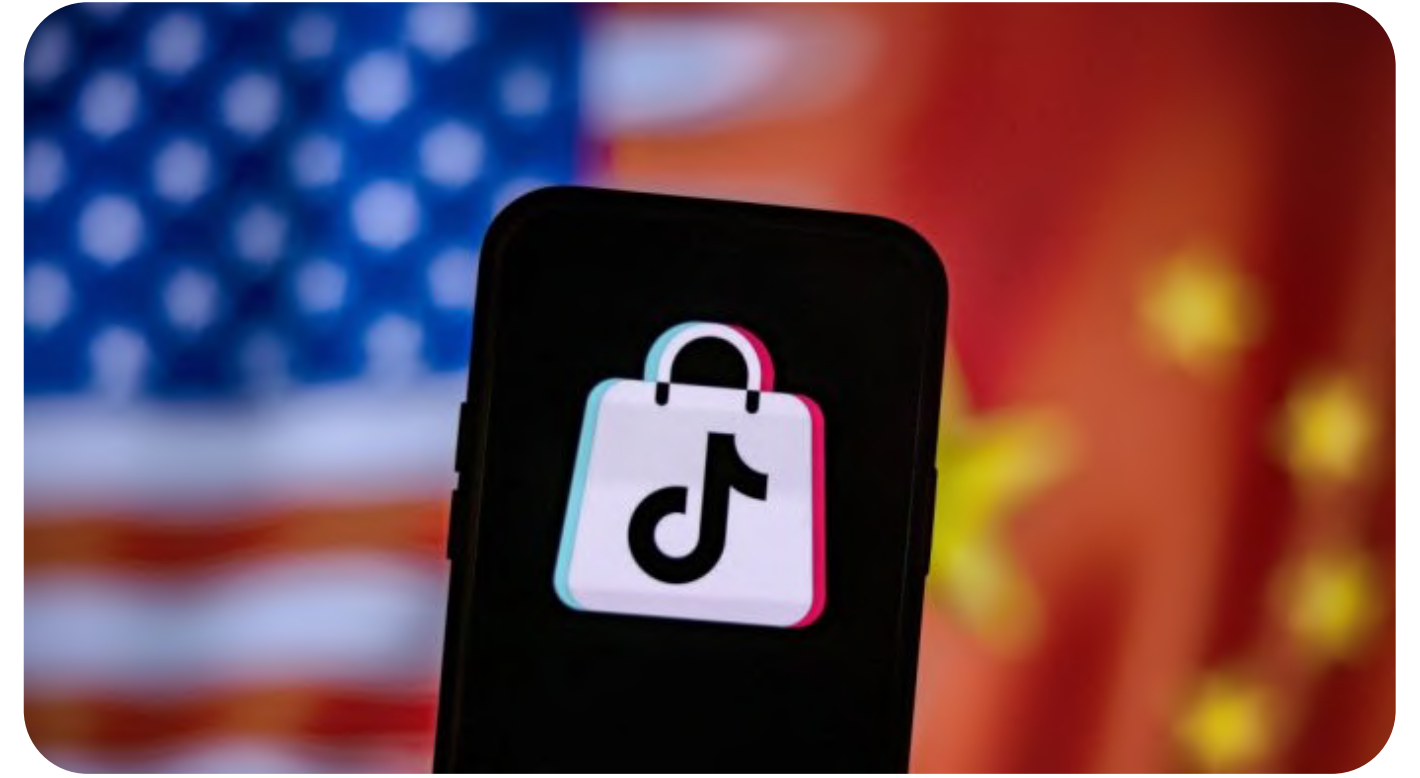
Bununla birlikte Rusya'nın savunma sanayiini Asya-Pasifik merkezli bir güç dengesine yönlendirmesi, bölgedeki silahlanma yarışını hızlandırabilir. Moskova'nın Pekin'le teknoloji paylaşımını artırarak Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) veya BRICS çerçevesinde yeni savunma ortaklıklarını derinleştirmesi beklenmektedir. Bu süreçte, Rusya'nın askerî-sanayi kompleksini küresel pazarda daha etkin bir aktör hâline getirme çabaları öngörülmektedir. Ancak, bu girişimlerin Batı'da tedirginlik yaratacağı ve NATO ülkelerinin hem ekonomik hem de askerî kaynaklarını Asya-Pasifik'e yönlendirmek zorunda kalacağı değerlendirilmektedir. Rusya'nın bu stratejik hamleleri, sadece askerî üstünlük yarışını değil, aynı zamanda ABD-Çin rekabetini daha karmaşık bir hale getirme potansiyeli taşımaktadır. Bu bağlamda, Moskova'nın beklenen uzlaşmacı politikadan yararlanarak savunma altyapısını daha geniş bir stratejik çerçevede yeniden şekillendirmesi muhtemeldir.

[1] Yury Fedorov, Russian Military Manpower After Two and a Half Years of War in Ukraine, IFRI Studies, no. 48, November 2024, https://www.ifri.org/sites/default/files/2024-11/ifri_fedorov_russian_military_manpower_rer48_nov2024.pdf, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

[2] "Report to Congress on Russia's Nuclear Weapons", USNI News, <https://news.usni.org/2024/12/04/report-to-congress-on-russias-nuclear-weapons-2>, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

[3] John T Psaropoulos, "Russia races ahead of NATO in weapons production for Ukraine war: SIPRI", AlJazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2024/12/2/russia-races-ahead-of-nato-in-weapons-production-for-ukraine-war-sipri>, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).

[4] Anton Valagin, "TASS nazval samyye yarkie voyennoye prem'yery 2024 goda", Russiskaya Gazeta, <https://rg.ru/2024/12/25/tass-nazval-samye-iarkie-voennoye-premy-2024-goda.html>, (Erişim Tarihi: 25.12.2024).



ANKASAM ANALİZ

ABD-Çin Teknoloji Mücadelesinde TikTok Krizi



Ayşe Azra GILAVCI

Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Çin menşeli sosyal medya uygulaması TikTok'a yasak getirme çabaları, önemli siyasi, hukuki ve uluslararası tartışmalara yol açmaktadır. Bu konunun merkezinde ABD-Çin jeopolitik gerilimleri, ulusal güvenlik ve ifade özgürlüğüne ilişkin iç tartışmalar ve sosyal medya yönetişiminin gelişen manzarasının keşimi yatmaktadır. Ocak ayında koltuğuna geçme hazırlığında olan Donald Trump'ın Anayasa Mahkemesi'nin duruşmalarına yaptığı son müdahaleyle birlikte konu, TikTok yasağının karmaşıklığının ve ABD dış ve iç politikaları üzerindeki etkilerinin altını çizen yüksek bir siyasi boyut kazanmıştır.

Söz konusu yasa, Çinli ByteDance şirketine ait popüler bir sosyal medya platformu olan TikTok'un 19 Ocak 2025 tarihine kadar ABD'deki faaliyetlerini elden çıkarmasını ya da tamamen kapatmasını öngörmektedir. ABD Hükümeti, TikTok'un milyonlarca Amerikalı kullanıcıdan hassas veriler toplama ve Çin'in etki kampanyaları için bir araç olarak hizmet etme potansiyeli nedeniyle ulusal güvenlik tehdidi oluşturduğunu savunmaktadır. ByteDance'in Çin'deki merkezi ve Çin Hükümeti'yle bağlantılı olduğu iddiaları, şirketin ABD'deki operasyonlarının bağımsız olduğunu iddia etmesine rağmen bu endişeleri körüklemektedir. [1]

Yasak etrafındaki tartışmalar, özellikle Birinci Değişiklik ile ilgili önemli yasal soruları gündeme getirmektedir. TikTok ve destekçileri, platformun siyasi ifade, kültürel değişim ve ticari faaliyetler için önemli bir araç olarak rolü göz önüne alındığında, platformun yasaklanmasının Amerikalıların ifade özgürlüğü haklarına eş görülmemiş bir ihlal teşkil ettiğini savunmaktadır. Tartışmaları 10 Ocak'ta dinleyecek olan Anayasa Mahkemesi, TikTok'un ABD'deki geleceğini belirleyecek ve ulusal güvenlik kaygılarının anayasal özgürlüklerle nasıl dengeleneceği konusunda potansiyel olarak emsal teşkil edecek kritik bir kararlar karşı karşıyadır.

TikTok yasağı, tırmanan ABD-Çin gerilimleri çerçevesinde ele alınmalıdır. ABD, Çin'i birincil stratejik rakibi olarak tanımlamış olup teknolojik hakimiyet ve veri güvenliğine ilişkin endişeler bu rekabetin merkezine yerleşmiştir. TikTok, sofistike algoritması ve geniş kullanıcı tabanıyla Çin'in dijital alanda artan etkisinin güçlü bir sembolünü temsil etmektedir. Washington uzun zamandır Pekin'i teknolojik uygulamaların kullanımıyla ilgili eleştirmektedir. TikTok'a yönelik yasağın, ABD'nin kritik teknoloji sektörlerini Çin'den ayırmaya yönelik daha geniş bir stratejisini yansıtmakta ve Çinli firmalara olan bağımlılığı azaltmayı ve olası güvenlik açıklarını önlemeyi amaçlamaktadır. Ancak Çin, bu tür eylemleri yükselişini engellemeye yönelik daha geniş bir çabanın parçası olarak görmektedir ve zaten sorunlu olan ilişkilere bir başka karmaşıklık katmanı daha eklemektedir.

TikTok tartışması, dijital karşılıklı bağımlılığın arttığı bir çağda küresel teknoloji şirketlerini düzenlemenin zorluklarını da vurgulamıştır. ByteDance'in çok uluslu mülkiyet yapısı, platformun gerçekten Çin devletinin bir aracı mı yoksa jeopolitik günah keçisi ilan edilmesinin bir kurbanı mı olduğuna dair soruları gündeme getirerek anlatıyı karmaşıklaştırmaktadır. Donald Trump'ın TikTok yasağının derhal uygulanmasına karşı çıkan Anayasa Mahkemesi bildirisini, hem dış hem de iç politikaya yönelik benzersiz yaklaşımının altını çizmektedir. Göreve 20 Ocak'ta başlayacak olan Trump, TikTok krizinin çözümünde kendisini merkezi bir figür olarak konumlandırarak anlaşma yapma konusundaki tecrübesini ve sosyal medya konusundaki kapsamlı bilgisini vurgulamıştır.

Bu adım, Trump'ın siyasi hakimiyetini ortaya koymak için gündemdeki tartışmalardan yararlanma yönündeki daha geniş stratejisiyle örtüşmektedir. Trump, TikTok davasına müdahil olarak sadece Biden yönetiminin konuyu ele alış biçimiyle arasına mesafe koymakla kalmamış, aynı zamanda ulusal güvenlik kaygılarını ele alırken Amerikalıların düşünce özgürlüğünü koruma konusundaki kararlılığının da sinyalini vermiştir.

TikTok'un yasal argümanları, platformun çeşitli ifade için bir forum olarak rolünü vurgulayarak Birinci Değişiklik üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu yasağın, milyonlarca Amerikalının siyasi söylem, kültürel değişim ve ekonomik fırsat için benzersiz bir ortama erişimini elinden alacaktır. Muhalifler, TikTok'u hedef almanın tehlikeli bir emsal teşkil ettiğini ve hükümetin spekülasyon tehditlerine dayanarak konuşmayı kısıtlamasına olanak tanıdığını savunmaktadır.[2]

ABD Hükümeti, veri toplama ve TikTok'un algoritmasının potansiyel manipülasyonu ile ilgili riskleri gerekçe göstererek yasağı ulusal güvenliği korumak için gerekli bir önlem olarak gerekçelendirmiştir. Yasağı destekleyenler, Çin kontrolündeki bir platformun kontrolsüz çalışmasına izin verilmesinin, özellikle ABD-Çin stratejik rekabeti bağlamında kabul edilemez bir risk oluşturduğunu ileri sürmektedir.

TikTok yasağı, iki süper güç arasındaki daha geniş ayrışmanın simgesidir. Uygulanması halinde yasağın, Pekin'in misillemesine yol açarak ve diplomatik çabaları daha da zorlayarak gerilimi arttırabilir. Ayrıca, dijital platformlar ABD-Çin rekabetinde kilit savaş alanları haline geldikçe, teknolojinin ulusal güvenlik ve dış politikada artan öneminin de altını çizmektedir. Söz konusu dava, ABD siyasi sistemi içindeki derin bölünmeleri ortaya çıkarmıştır. TikTok'un satışını ya da kapatılmasını zorunlu kılan yasa iki partinin desteğiyle geçerken, Trump'ın müdahalesi ve Anayasa Mahkemesi'nin devreye girmesi konuyu çekişmeli bir siyasi parlama noktasına dönüştürmüştür. Davanın sonucu, dijital çağda devlet otoritesi, kurumsal sorumluluk ve bireysel haklarla ilgili gelecekteki tartışmaları şekillendirebilir.

TikTok yasağı, dijital olarak birbirine bağlı bir dünyada yönetimin karmaşıklığını yansıtan hukuki, siyasi ve jeopolitik zorlukların bir araya gelmesini temsil etmektedir. Anayasa Mahkemesi tartışmaları dinlemeye hazırlanırken, ilgili tüm taraflar için riskler yüksektir. Dava sadece yaygın olarak kullanılan bir sosyal medya platformunun kaderini belirlemekle kalmayacak, aynı zamanda ABD'nin 21. yüzyılda ulusal güvenlik, ifade özgürlüğü ve küresel rekabet arasındaki etkileşimi nasıl yönlendireceği konusunda kritik emsaller oluşturacaktır.

İster mahkemeler ister Kongre ya da Beyaz Saray aracılığıyla olsun, bu tartışmanın çözümü ABD-Çin ilişkileri, sosyal medya yönetişiminin geleceği ve dijital çağda güvenlik ve özgürlük arasındaki denge üzerinde kalıcı etkilere sahip olacaktır.

[1] "Trump Urges Supreme Court to Pause TikTok Ban", The New York Times, <https://www.nytimes.com/2024/12/27/us/politics/tiktok-ban-supreme-court-trump.html>, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[2] Aynı Yer.



ANKASAM ANALİZ

Trump'ın Panama Kanalı Planı

Ali Caner İNCESU

Panama Kanalı, uluslararası ticaretin en önemli arterlerinden biri olarak küresel deniz taşımacılığında stratejik bir rol oynamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) tarafından inşa edilen ve 1999 yılında Panama'ya devredilen bu geçiş noktası, yıllardır Panama'nın egemenliği altında yönetilmektedir. Ancak ABD Başkanı seçilen Donald Trump'ın kanalın kontrolünü yeniden ele geçirmekle tehdit etmesi, Panama ile ABD arasındaki ilişkileri gerek uluslararası bir tartışma başlatmıştır.

Panama Kanalı, Atlantik ve Pasifik Okyanuslarını bağlayarak dünya ticaretinin %5'ini gerçekleştiren bir deniz geçişi sağlamaktadır.[1] 1977 yılında ABD Başkanı Jimmy Carter ve Panama Lideri Omar Torrijos arasında imzalanan anlaşmalarla kanalın kontrolü 1999 yılında Panama'ya devredilmiş ve böylece Panama'nın egemenlik hakları uluslararası düzeyde tanınmıştır.[2] Günümüzde ABD, kanalın ana kullanıcılarından biri olurken Çin, %21'lik bir ticaret hacmiyle önemli bir pay sahibidir.[3]

ABD'nin jeopolitik çıkarları açısından Panama Kanalı, Çin'in artan etkisini dengeleme ve Latin Amerika'da stratejik üstünlüğü koruma noktasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda Trump'ın son açıklamaları, ABD'nin bölgesel hakimiyetini yeniden sağlama çabası olarak yorumlanabilir.

Trump, Panama Kanalı'nın kontrolünün ABD'ye geri verilmesini talep ederek Panama'nın ABD gemilerinden aldığı geçiş ücretlerini "aşırı" ve "haksız" olarak nitelendirmiş, ayrıca Çin'in kanal üzerindeki etkisinin artmasından endişe duyduğunu belirtmiştir.[4] "Panama bizi soyuyor" diyerek eleştirilerini sertleştiren Trump, ilkelerin ahlaki ve yasal olarak doğru bir şekilde uygulanmadığı takdirde kanalın kontrolünü geri alacaklarını ifade etmiştir.[5]

Bu söylemlere Panama Devlet Başkanı José Raúl Mulino, kanalın Panama'nın bağımsızlık sembolü olduğunu ve egemenliğin müzakere edilemeyeceğini vurgulayarak karşılık vermiş, "Panama Kanalı, Panamalılarıdır ve öyle kalacaktır" diyerek konuyu kesin bir dille reddetmiştir.[6] Bu karşılıklı açıklamalar, iki ülke arasında diplomatik bir gerilim yaratmış ve Trump'ın bölgedeki popülist söylemlerinin uluslararası hukuk açısından zorluklar barındırdığına işaret etmiştir.

Trump'ın talebinin uluslararası hukukta geçerliliği tartışmalıdır. 1977 anlaşmaları, kanalın devrini kalıcı ve geri dönüşmez bir şekilde düzenlemiştir. ABD'nin kanal üzerinde herhangi bir hak iddia etmesi, uluslararası toplum tarafından kabul edilmesi zor bir girişim olacaktır. Ayrıca Panama'nın ABD ile Çin arasında sıkıştığı bir dönemde, kanalın tarafsızlığı ve güvenliği kritik bir konu haline gelmiştir.

1977 Torrijos-Carter Anlaşması'na bağlı Mutabakat Beyanı'nda belirtilen, "ABD'nin Kanalın açık, güvenli ve erişilebilir kalmasını sağlamak için harekete geçme hakkı, Panama'nın iç işlerine müdahale etme amacı taşımayacaktır" ifadesi, müdahale için sınırlayıcı bir çerçeve sunsa da Kanalın güvenliğini tehdit eden bir durumun ABD tarafından geniş yorumlanması, müdahale hakkını siyasi bir manevra olarak kullanma potansiyelini açık bırakmaktadır.[7]

ABD'nin bölgedeki diplomatik temsilcisi olarak atanan Kevin Marino Cabrera'nın, Trump'ın sert söylemleri karşısında Panama ile ilişkileri nasıl yöneteceği de ayrı bir merak konusudur. Cabrera, "Önce Amerika!" ilkeleri çerçevesinde hareket etmeye hazırlanırken, bu durum Panama ile ABD arasında uzun vadeli bir güvensizlik yaratabilir.

ABD-Çin rekabeti, Trump yönetiminin Panama Kanalı'na yönelik sert açıklamalarında somut bir şekilde kendini göstermiştir. Bu açıklamalar, Çin'in Latin Amerika'daki artan etkisine karşı bir uyarı niteliği taşımaktadır. Çin, Panama ile diplomatik ilişkilerini 2017 yılında, Tayvan ile bağlarını koparıktan sonra geliştirmiştir ve bu durum, Trump yönetiminde ABD tarafından eleştirilmiştir. Trump'ın, Çin'in kanal üzerindeki etkisini artırdığı iddiası Panamalı yetkililer tarafından kesin bir dille reddedilmiş olsa da bu söylemler, ABD-Çin rekabetinin kanal üzerindeki yankılarını açıkça göstermektedir.

Trump yönetiminin Panama Kanalı ile ilgili söylemleri, sadece Çin'i hedef almakla kalmamış, aynı zamanda ABD'nin müttefiklerine yönelik baskıcı tutumunun bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Kanalın bağımsızlığına yönelik tehditler, küresel ticaret hacmini olumsuz etkileyebilir ve deniz taşımacılığı rotalarında değişikliklere neden olabilir. Özellikle ABD ile Çin arasındaki rekabet göz önüne alındığında, kanal üzerindeki tartışmalar, uluslararası ticaret sisteminde belirsizlikler yaratabilir.

ABD'nin Panama'ya yönelik baskıcı tutumu, bölgedeki diplomatik dengeler üzerinde dalgalanma etkisi yaratabilir. Panama halkı için Kanalın bağımsızlığı, ulusal kimliğin bir simgesi olarak görülmektedir. Trump'ın söylemleri, Panamalı halk arasında güçlü bir milliyetçi tepkiye yol açarak ABD'yle ilişkilerde daha derin çatlaklar oluşmasına neden olabilir. Ayrıca bu durum, Latin Amerika genelinde ABD'nin etkisinin azalmasına ve bölge ülkelerinin alternatif işbirliklerine yönelmesine neden olabilir.

Panama Kanalı, küresel ticaret ve jeopolitik rekabetin kesişim noktası olarak, uluslararası ilişkilerin temel dinamiklerini yansıtan bir mesele haline gelmiştir. Trump'ın açıklamaları, ABD'nin küresel liderlik anlayışını yeniden tanımlamaya yönelik bir çaba olarak görülebilir. Ancak bu tür popülist ve sert söylemler, diplomatik ilişkilerde derin çatlaklar yaratabilir. Panama'nın tepkileri ve uluslararası toplumun yaklaşımı, bu tartışmanın nasıl evrileceğini belirleyecek temel unsurlardır.

Washington'un bölgedeki müttefikleriyle ilişkilerinde daha yapıcı ve karşılıklı saygıya dayalı bir politika izlememesi durumunda, bu gerilim yalnızca iki ülke arasındaki ilişkileri değil, aynı zamanda Latin Amerika genelindeki diplomatik dengeyi zedeleyebilir. Bu yaklaşım, Latin Amerika ülkelerinin ABD'ye karşı güven kaybetmesine yol açarak bölge ülkelerini alternatif ittifaklar aramaya itebilir. Böyle bir senaryo hem ekonomik işbirliğini hem de bölgesel istikrarı olumsuz etkileyerek uzun vadeli bir diplomatik ve ticari krize dönüşebilir.

[1] "Nothing to Talk About": Panama President Dismisses Trump's Threats over Canal", The Guardian, www.theguardian.com/world/2024/dec/27/donald-trump-panama-canal-president-threat-jose-raul-mulino, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[2] Fields, Ashleigh. "Trump Announces Ambassador to Panama amid Fight over Canal", The Hill, www.thehill.com/homenews/administration/5056094-trump-ambassador-panama-canal/, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[3] "Nothing to Talk About": Panama President Dismisses Trump's Threats over Canal", a.g.e, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[4] Ashleigh Fields, a.g.e., (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[5] Gram Slattery, "Trump Threatens to Retake Control of Panama Canal", Reuters, www.reuters.com/world/americas/trump-says-he-might-demand-panama-hand-over-canal-2024-12-22/, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[6] "Panama President Rules Out Talks with Trump over Canal Threat", Voice of America, www.voanews.com/a/panama-president-rules-out-talks-with-trump-over-canal-threat-/7915162.html, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).

[7] U.S. Department of State. Panama Canal Treaty of 1977. Archive, <https://2001-2009.state.gov/p/wha/rlnks/11936.htm>, (Erişim Tarihi: 28.12.2024).



ANKASAM ANALİZ

Çin'in Panda Diplomasisi



İtir BOZDAĞ

Panda diplomasisi, Çin'in uluslararası ilişkileri geliştirmek ve küresel ölçekte olumlu bir imaj yansıtmak için kullandığı benzersiz ve etkili bir yumuşak güç yöntemi olup eski tarihlere dayanmaktadır. Bu amaçla Çin'in ikonik bir sembolü olan dev panda, evrensel cazibesi ve nadirliği sayesinde güçlü bir diplomatik araç olarak kullanılmaktadır.

Çin'in Panda diplomasisi aracılığıyla geleneksel bir öge olan pandaları uluslararası alana taşıdıkları görülebilir. Bu diplomasiyle ikili ilişkilerin sadece anlaşmalar ve sözleşmelerle kurulmadığı alternatif yolların da mümkün olduğu görülmektedir. Diğer bir yandan bu diplomasiyle Çin'in yerel ve evrensel olanı bir araya getirdiği görülebilir. Panda, Çin için önemli bir yerel ikon iken, evrensel olarak sevilen bir hayvandır.

Pandaların diplomatik bir araç kullanılmasının arkasında; barışı, dostluğu ve iyi niyeti simgeliyor olması yatmaktadır. Bu da onları Çin için ideal elçiler yapmaktadır. Yabancı hayvanat bahçelerinde bulunan pandalar, genellikle büyük bir halk ilgisi uyandırmakla beraber turizmin ve kültürel aktivitelerde de hareketlenmeler yaratırlar. Bu durum ise Çin'in yurt dışındaki imajını olumlu yönde pekiştirir ve ikili ilişkileri güçlendirir.

Bu noktada Çin'in diplomatik bir enstrüman olmayan bir canlıya diplomatik bir pozisyon attığı görülebilir. Pandanın simgelediği kavramlar ise Çin'in ikili ilişkiler kurarken iyi niyetinin bir stratejik yansıması olarak yorumlanabilir. Diğer bir yandan pandalar sadece diplomatik bir simge değil, Çin kültürünün diğer ülkelerdeki temsilcilerinden biri olarak görülebilir. Diğer ülkelerde pandalara yönelik bu yoğun ilginin Çin'e duyulan sempatiyi artırdığı da görülebilir.

Panda diplomasisi, Çin'e önemli ekonomik faydalar da sağlamaktadır. Pandaların kiralama ücretleri oldukça yüksek olabilir; ülkeler, bir panda çifti misafir etme ayrıcalığı için yılda yaklaşık 1 milyon ABD doları ödeme yapmaktadır. Bu ücretlerin, Çin'deki panda koruma çabalarının masraflarını karşılamak için kullanıldığı ve böylece ülkenin vahşi yaşam koruma girişimlerini desteklediği görülmektedir.[1] Diplomatik ve sosyolojik etkilerinin yanı sıra pandaların Çin'e olan ekonomik katkıları göz ardı edilemez. Panda diplomasisinde yapılan değişimle elde edilen ücretin yine pandalar için kullanılıyor olması, Çin'in doğal yaşama ve geleneksel öğelerine verdiği önemi göstermektedir. Çin, pandaları diplomatik amaçlarla kullansa da onların kendi içindeki önemi ve bir canlı türü olduğunu unutmamaktadır.

"Panda diplomasisi", 618 ile 907 yılları arasında hüküm süren Tang Hanedanı'na kadar uzanan uzun bir tarihe sahiptir. 1949 yılında kuruluşundan bu yana Çin Halk Cumhuriyeti, dev pandaları uluslararası müttefiklerine ve rakip ülkelere yönelik bir iyi niyet göstergesi olarak kullanmıştır. Çin Komünist Partisi Lideri Mao Zedong, ilk "panda elçilerini" 1957 yılında Sovyetler Birliği'ne hediye etmiştir. Ping Ping ve Qi Qi isimli pandalar, Rusya'daki Ekim Devrimi'nin 40. yıldönümünü kutlamak amacıyla Sovyetler Birliği'ne gönderilmiştir. Mao, bağları güçlendirmek amacıyla Kuzey Kore gibi diğer sosyalist müttefiklerine de pandalar hediye etmiştir.

Çin'in bu diplomasiinin çok eski tarihlere dayandığı görülebilir ve bu pratiğin günümüze kadar uzanması başarılı bir diplomatik hareket olduğunu göstermektedir. Çin'in eski tarihlerden beri iyi diplomatik ilişkiler kurma konusunda çabaladığı ve bu ilişkileri alternatif bir yolla kurmaya çalıştığı görülebilir. Çin'in panda hediye etmesi, o ülkeye geleneksel bir simgesini paylaşacak kadar güvendiğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Mao Zedong döneminde ise panda diplomasisinin sosyalist çevrelerden başlayarak genişlediği görülmektedir. Bu açıdan devletin o dönemki resmî ideolojisinin bu diplomasiyi etkilediği söylenebilir.

Önemli bir diplomatik dönüm noktası, 1972 yılında ABD Başkanı Richard Nixon'ın iki ülke arasındaki yirmi yılı aşkın soğuk ilişkileri sona erdirmek için Çin'e yaptığı tarihi ziyaretin hemen ardından yaşanmıştır. Bu ziyaretin üzerinden sadece iki ay geçmişken, 18 aylık bir panda çifti ABD'ye hediye olarak gönderilmiştir.[2] Bu bağlamda Çin ve ABD ilişkilerinde yine pandaların diplomatik bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir. İki ülke arasındaki ilişkilerin olumlu yönde seyretmesine katkıda bulunduğu ve panda diplomasisinin bir kez daha işe yarayan bir hamle olduğunu ortaya koymaktadır.

1984 yılına gelindiğinde panda diplomasisi değişime uğramıştır. Pandalar artık hediye olarak verilmek yerine 10 yıllık bir süreyle kiralanmaya başlanmış ve bu süre uzatılabilir hale gelmiştir. Bu değişiklik, Çin'in yurt dışında kendi imajını tanıtmaya devam etmesine ve aynı zamanda Mandarince güven anlamına gelen "guanxi"yi inşa etmesine olanak sağlamıştır. Pandaların kiralanması, Çin ile bu pandaları alan ülkeler arasında karşılıklı ortaklıkları teşvik eden bir adım olarak görülmüştür.[3]

Panda diplomasisinde değişime gidilmesine rağmen Çin'in iyi niyetini koruduğu görülebilir. Bu değişim, ikili ilişkilerin bir açıdan daha da aktifleşmesini pandalar aracılığıyla sağlamıştır. Ayrıca bu değişiklik, Çin'in uluslararası ilişkilerinde daha uzun vadeli ve sürdürülebilir bir etki yaratma arzusunu yansıtır. Kiralama yöntemi, daha ticari ilişkiler kurmaya yönelik bir adım ve karşılıklı fayda sağlama stratejisi olarak değerlendirilebilir.

Şi Jinping döneminde panda diplomasisi, Çin'in diğer ülkelerle ikili ilişkileri güçlendirme isteğini simgelemek için düzenli olarak kullanılmaktadır. Örneğin 2014 yılında Malezya, Çin'le diplomatik ilişkilerinin 40. yılını kutlamak amacıyla iki panda almıştır. Benzer şekilde 2017 yılında Endonezya'ya iki ülke arasındaki ilişkilerin 60. yıl dönümü kapsamında iki panda gönderilmiştir.[4]

Günümüzde Çin'in başarılı olan panda diplomasisini aynı kararlılıkla sürdürdüğü görülebilir. Sadece çevre ülkeler değil, Batı ve birçok Asya ülkesiyle de bu yolla iyi niyet göstergesi yapılmıştır. Panda diplomasisi sadece iyi ilişkiler kurmak amaçlı değil, halihazırda kurulan ilişkilerin pekiştirilmesi için de kullanılmaktadır. Sonuç olarak Çin'in evrensel bir değer üzerinden başarılı bir diplomatik strateji yarattığı ve uzun süredir kullandığı görülebilir. Çin'in bu stratejiyi gelecekte de etkin bir şekilde kullanacağını söylemek yanlış olmayacaktır.

- [1] Kurbalija, J. (n.d.). Panda Diplomacy – Diplo”, Diplo, <https://www.diplomacy.edu/topics/panda-diplomacy/>, (Erişim Tarihi: 27.12.2024).
- [2] Taylor, M. (2024, September 10). A brief history of “panda diplomacy” – with new additions to global zoos. <https://www.bbc.com/future/article/20240226-a-brief-history-of-panda-diplomacy-with-new-additions-to-global-zoos>, (Erişim Tarihi: 27.12.2024).
- [3] Jazeera, A. (2023, October 3). “What is panda diplomacy, and why are the bears going back to China?”, Al Jazeera, <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/3/what-is-panda-diplomacy-and-why-are-the-bears-going-back-to>, (Erişim Tarihi: 27.12.2024).
- [4] “China’s long history of panda diplomacy”. (n.d.), UWA, <https://www.uwa.edu.au/news/article/2024/june/chinas-long-history-of-panda-diplomacy>, (Erişim Tarihi: 27.12.2024).



ANKASAM ANALİZ

Aktau Uçak Kazası ve Rusya-Azerbaycan İlişkileri



Ergün MAMEDOV

Azerbaycan ve Rusya arasındaki ilişkiler, tarihsel bağlar ve stratejik işbirliği temelinde şekillenirken, zaman zaman yaşanan krizler bu ilişkinin kırılganlığını ortaya koymaktadır. 25 Aralık 2024 tarihinde Aktau yakınlarında Azerbaycan Havayolları'na ait bir uçağın düşmesi, bu kırılganlıkların somut bir örneği olarak iki ülke arasındaki dinamikleri yeniden sınamıştır. Kazanın ardından Azerbaycan'ın Rusya'ya yönelttiği açık talepler ve Moskova'nın çelişkili açıklamaları, yalnızca olayın insani boyutuyla değil, aynı zamanda bölgesel dengeler üzerindeki etkisiyle de uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Bu gerilim, Rusya'nın Güney Kafkasya'daki etkisini koruma çabalarına rağmen hegemonyasının daha da sarsılabileceğine işaret etmektedir.

Azerbaycan Havayolları'na (AZAL) ait uçağın Kazakistan'ın Aktau kenti yakınlarında düşmesi, yalnızca bir trajedi olarak değil, aynı zamanda Azerbaycan-Rusya ilişkilerinde ciddi bir gerilim kaynağı olarak tarihe geçmiştir. Kazada 38 yolcu hayatını kaybederken, 32 kişi kurtulmuş ve olayın ardından başlayan tartışmalar hem insani hem de diplomatik boyutlarıyla uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmiştir. Azerbaycan Hükümeti, yaptığı açıklamada, uçağın Grozni üzerinde gerçekleşen insansız hava aracı (İHA) hareketliliği sırasında Rusya'nın Pantsir-S hava savunma sistemi tarafından fırlatılan bir füze şarapneliyle vurulduğunu doğrulamıştır. Hasar gören uçak, pilotların acil iniş talebine rağmen Rusya'daki hiçbir havalimanına iniş izni alamamış ve Hazar Denizi üzerinden Aktau'ya yönlendirilmiştir. Uçuş sırasında GPS sistemlerinin karıştırıldığı bildirilmiştir. Bu durum, kazanın yalnızca teknik bir aksilik olmadığını, aynı zamanda büyük bir diplomatik ve askerî hatayı da ortaya koyduğunu göstermiştir.[1]

Bu trajik olayın ardından Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Aktau'daki kazayla ilgili olarak Rusya'ya yönelik taleplerini açıkça dile getirmiştir. "Rusya, Azerbaycan'dan özür dilemeli, suçunu kabul etmeli, sorumlular cezalandırılmalı ve hem devletimize hem de mağdurlara tazminat ödenmelidir" ifadelerini kullanan Aliyev, bu taleplerin uluslararası normlara dayandığını ve Azerbaycan'ın olayı adaletli bir şekilde çözüme konusundaki kararlılığını vurgulamıştır. Kazanın ardından gelen ilk üç günde Rusya'dan yapılan çelişkili açıklamaları eleştiren Aliyev, özellikle "absürt senaryolar" olarak nitelendirdiği oksijen tüpü patlaması ve kuş çarpması gibi iddiaların gerçeği yansıtmadığını ifade etmiştir. Aliyev, uçağın gövdesindeki deliklerin ve yolcuların yaralanmalarındaki yabancı parçaların dış müdahaleyi açıkça kanıtladığını vurgulamış, kara kutu incelemelerinin tamamlanmasının ardından tüm detayların netleşeceğini belirtmiştir.[2]

Azerbaycan Hükümeti'nin uluslararası topluma güçlü bir mesaj verme çabalarına karşın Rusya tarafından yapılan ilk açıklamalar farklı bir tablo ortaya koymuştur. Rusya Dışişleri Bakanlığı, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ülkelerindeki "yabancı ajanlar" tarafından yayıldığı iddia edilen ve Azerbaycan ile Kazakistan dışişleriyle kazanın değerlendirilmesine yönelik görüşmeler yapıldığına dair haberleri "siyasî motivasyonlu dezenformasyon" olarak nitelendirmiştir. Bakanlık, kazanın nedenlerine dair detayların uzman kurumlar tarafından soruşturulduğunu belirtmiş, ancak bu açıklamalar Azerbaycan tarafından tatmin edici bulunmamıştır. Azerbaycan, özellikle Rusya'nın bu çelişkili açıklamalarını uluslararası kamuoyuna taşıyarak gerçeklerin açığa çıkmasını sağlama konusunda kararlılığını göstermiştir.[3]

Kaza, Azerbaycan'ın hava taşımacılığı güvenliği ve uluslararası sorumlulukları yeniden tartışma konusu yapmasına neden olmuştur. AZAL, Aktau'daki kazanın ardından Bakü-Grozni ve Bakü-Mahaçkale rotalarındaki uçuşları askıya almıştır. Diğer rotalardaki uçuşların planlandığı gibi devam ettiği açıklanırken, AZAL bu kararın yolcu güvenliğini öncelikli tutma politikasının bir parçası olduğunu vurgulamıştır. Havacılık güvenliğine verilen bu önem, Azerbaycan'ın uluslararası işbirliği çerçevesindeki kararlılığını da yansıtmaktadır. Ulaştırma güvenliği konusundaki bu tür önlemler, gelecekte benzer trajedilerin önlenmesi adına atılmış önemli adımlardır.[4]

Bunların yanı sıra Rusya'da ortaya çıkan ve hava savunma sistemlerinin Noel Baba'yı vurduğunu mizahi bir şekilde betimleyen bir video, sosyal medyada büyük tepki toplamış ve tartışmalara neden olmuştur. Videoda Noel Baba'nın kızığında NATO amblemi ile bomba taşıdığı ima edilerek Kızıl Meydan üzerinde uçtuğu sırada bir Rus füzesinin onu vurduğu sahnelenmiştir. Ancak bu video, AZAL'a ait uçağın düşmesi ve Rusya'nın olayda suçlanması bağlamında zamanlama açısından eleştirilmiştir. Aktör Dmitri Melnikov, videonun kazadan önce çekildiğini belirtmiş olsa da bu tür içeriklerin trajik olaylar sırasında dezenformasyona ve dikkat dağıtmaya hizmet ettiği açıktır. Bu örnek, medya aracılığıyla kamuoyunu manipüle etmenin karmaşık bir boyutunu göstermektedir.[5]

27 Aralık 2024 tarihinde Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Rusya'ya ilettiği taleplerin ilk maddesi olan "özür dileme" talebinin yerine getirildiğini açıklamıştır. Ancak suçun kabul edilmesi, sorumluların cezalandırılması ve tazminat ödenmesi gibi diğer talepler henüz yanıt bulmamıştır. Aliyev, olayın uluslararası bir soruşturmayla derinlemesine incelenmesi gerektiğini vurgulamış ve bu konuda uluslararası uzmanlardan oluşan bağımsız bir komisyon kurulması talebinde bulunmuştur. Bu durum, Azerbaycan'ın yalnızca kendi çıkarlarını değil, aynı zamanda uluslararası hava güvenliğini de ön planda tuttuğunu göstermiştir. Azerbaycan'ın Rusya'yla ilişkilerindeki bu gerilim, yalnızca iki ülke arasındaki ekonomik ve kültürel bağların geleceğini değil, aynı zamanda bölgedeki jeopolitik dengeleri de etkileyecek bir öneme sahiptir.

Azerbaycan'ın olayın gerçeklerini ortaya çıkarma konusundaki kararlı duruşu, uluslararası kamuoyunda büyük destek bulmuş ve sürecin şeffaf bir şekilde ilerlemesine olanak sağlamıştır. 24 Aralık 2024 tarihinde Azerbaycan'ın Rusya Büyükelçisi Rahman Mustafayev'in Moskova-Bakü ilişkilerinin tarihsel bir dönemeçte olduğunu belirttiği açıklamalar, Aktau Uçak Kazası'nın bu dengeleri nasıl etkilediğini gözler önüne sermiştir. Bu olayın ardından gelişen süreç, uluslararası hava taşımacılığı güvenliği ve iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin geleceği açısından kritik bir dönemi işaret etmiştir.[6]

Rusya ve Azerbaycan arasındaki ilişkiler, Aktau'daki uçak kazası sonrası yaşanan diplomatik gerilimle zorlu bir sınavdan geçmektedir. Azerbaycan, kazanın ardından Rusya'yı uluslararası kamuoyu önünde sorumlu tutarak özür, tazminat ve suçun kabul edilmesini talep etmiş, bu taleplerle uluslararası havacılık güvenliği ve diplomatik sorumluluklar konularını da gündeme taşımıştır. Moskova, Azerbaycan'ı Batı'ya daha fazla yaklaştırmamak adına dikkatli bir diplomasi izlemek zorundadır. Rusya'nın özür dilemesi gibi bazı adımlar atması, gerilimi kontrol altında tutma çabasının bir göstergesi olsa da suçun kabulü ve tazminat gibi taleplere direnç göstermesi, gerilimin düşük yoğunlukta devam edeceğinin işaretidir. Bununla birlikte Azerbaycan'ın Batı ile ilişkilerini daha da derinleştirme olasılığı Moskova'nın bölgesel dengeler üzerindeki etkisini tehdit edebilir.

Rusya'nın bu süreçte Azerbaycan ile ekonomik işbirliğini artırarak ilişkileri yeniden güçlendirme çabası muhtemeldir. Özellikle enerji alanındaki stratejik projeler, Moskova'nın Bakü ile bağlarını sürdürmesinde kilit rol oynayacaktır. Ancak Rusya'da yayımlanan ve Noel Baba'nın hava savunma sistemiyle vurulmasını mizahi bir şekilde ele alan video gibi unsurlar, Moskova'nın kriz yönetiminde ciddi olmadığını gösteren bir algıya neden olmuştur. Azerbaycan, bu tür sembolik içeriklerin kazanın ciddiyetini hafife alma çabası olarak yorumlanmasını sağlayarak uluslararası arenada daha fazla etki toplama stratejisi izleyebilir. Bu durum, Moskova'nın uluslararası imajını olumsuz etkileyebilir ve Rusya'yı daha dikkatli bir strateji izlemeye zorlayabilir.

Uzun vadede Azerbaycan ve Rusya arasındaki ilişkilerde kalıcı bir kopuş beklenmemekle birlikte gerilimin etkileri hem ekonomik hem de diplomatik düzeyde hissedilmeye devam edecektir. Azerbaycan'ın Rus vatandaşlarına yönelik geçici kalış sürelerini kısıtlaması ve belirli uçuşları askıya alması, tepkinin somut yansımalarından biri olarak değerlendirilebilir. Ancak bu tür adımların, Moskova'ya kısa vadeli baskı uygulamaya yönelik olduğu ve iki ülke arasındaki köklü ilişkilerin uzun vadede bu tür krizleri aşabilecek bir yapıya sahip olduğu öngörülmektedir. Her iki tarafın da bölgesel istikrar ve ekonomik çıkarlarını gözetenerek rasyonel bir uzlaşma zemini arayacağı, bu gerilimi sınırlı bir diplomatik çatışma düzeyinde tutacağı muhtemeldir. Bu bağlamda Rusya ve Azerbaycan arasındaki ilişkiler, bölgesel dengeler ve uluslararası güç dinamikleri açısından kritik bir dönemeçten geçmektedir.

[1] "Preliminary Investigation Confirms Russian Missile Caused Azerbaijan Airlines Crash", Euronews, <https://www.euronews.com/2024/12/26/exclusive-preliminary-investigation-confirms-russian-missile-over-grozny-caused-aktau-cras>, (Erişim Tarihi: 30.12.2024).

[2] "Prezident İlham Aliyev dal İntervyu Azerbaydzhanskomu Televideniyu", Azertac, https://azertag.az/ru/xeber/prezident_ilham_aliev_dal_intervyu_azerbaidzhanskomu_televideniyu_budet_obnovleno-3355735, (Erişim Tarihi: 30.12.2024).

[3] "Russian MFA denies reports of talks with Baku, Astana on plane crash near Aktau", TASS, <https://tass.com/politics/1894509>, (Erişim Tarihi: 30.12.2024).

[4] "Azerbaijan Airlines suspends flights from Baku to Grozny, Makhachkala", TASS, <https://tass.com/economy/1893361>, (Erişim Tarihi: 30.12.2024).

[5] "Rossiyan Pozdravili s Novym Godom Video so Vzorvannym nad Krasnoy Ploshchadyu Santoy", Holod, <https://holod.media/2024/12/27/santa-klaus>, (Erişim Tarihi: 30.12.2024).

[6] "Azerbaijan-Russia relations reach new level – ambassador to Russia", TASS, <https://tass.com/politics/1892421>, (Erişim Tarihi: 30.12.2024).



ANKASAM ANALİZ

BRICS Ülkelerinin Para Birimi Girişimi ve Trump'ın Tepkisi

Emin Mirbatur SEVAL

Son yıllarda küresel ekonomi dünyasında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile gelişmekte olan ekonomiler arasında artan bir gerilim yaşanmaktadır. Bu gerilimin odak noktalarından birisi de Amerikan dolarına olan bağımlılığını azaltmanın yollarını arayan BRICS bloğudur (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika Cumhuriyeti). Doların hakimiyetine meydan okumayı amaçlayan yeni bir BRICS para birimi için yapılan girişim, önemli tartışmalara yol açmıştır. Buna karşılık ABD Başkanı Donald Trump, BRICS ülkelerine sert bir uyarıda bulunarak rakip bir para birimi oluşturma planlarına devam etmeleri halinde %100 gümrük vergisi uygulamakla uyarmıştır.[1]

Trump'ın BRICS ülkelerini para birimi konusunda uyarması, ABD dolarının küresel piyasalardaki hakimiyetini korumaya yönelik daha geniş bir stratejinin parçasıdır. Dolar uzun zamandır dünyanın birincil rezerv para birimi olarak uluslararası ticaret ve finans alanında yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. ABD, bu konumundan ucuz borçlanma ve küresel finans kurumları üzerinde güçlü bir etkiye sahip olma gibi büyük ayrıcalıklar elde etmektedir. Ancak BRICS ülkeleri dolar merkezli bu sistemi giderek daha fazla eleştirmekte ve bazı ülkeler de daha çeşitli küresel para birimlerine geçilmesi çağrısında bulunmaktadır.

Trump'ın yeni bir para birimi oluşturmaları halinde BRICS ülkelerine %100 gümrük vergisi uygulama uyarısı, bu ekonomik kozu sürdürme arzusunun yansımasıdır. Trump, bu denli yüksek gümrük vergileri uygulayarak bloğu doların hakimiyetine meydan okuma planlarından caydırmayı ummaktadır. Bu büyüklükte bir gümrük vergisi kimi BRICS ülkelerinin ekonomilerine ciddi zarar vereceğinden, önemli bir gerekçe olmaksızın böylesine sert bir politika izlemeleri olası değildir.

Trump'ın gümrük vergileri BRICS bloğunun dolarsızlaştırma çabalarına karşı bir uyarı atışı gibi görünürken, aynı zamanda ABD ile uluslararası finansa daha fazla bağımsızlık isteyen ülkeler arasında artan sürtüşmeyi de vurgulamaktadır. Özünde Trump'ın tutumu, ABD'nin uluslararası ticaret ve finanstaki gücünü azaltabilecek BRICS para birimi gibi alternatif girişimleri engelleyerek küresel ekonomik sistemler üzerindeki Amerikan hakimiyetini sürdürme çabasını temsil etmektedir.

Trump'ın gümrük vergisi uyarılarına BRICS ülkelerinden gelen tepkiler çeşitli olmuştur; bazı ülkeler BRICS para birimi yaratma niyetlerini doğrudan reddederken, diğerleri dolara alternatifler konusunda daha fazla diyalog çağrısında bulunmuştur.

Örneğin Güney Afrika yeni bir BRICS para birimi yaratma planlarını kesin bir dille reddetmiştir. Güney Afrikalı yetkililer, ülkenin odak noktasının blok için ortak bir para birimi geliştirmek yerine yerel para birimleriyle ticareti arttırmak olduğunu vurgulamışlardır. Bir BRICS para birimi yaratma fikri Güney Afrika için hiçbir zaman bir öncelik olmadığı ve hükümet birlik çapında bir para birimi aracılığıyla dolarsızlaştırma peşinde olmadıklarını açıkça ifade etmiştir.[2]

Hindistan'ın tutumu da temkinli olmuştur. Hindistan Dışişleri Bakanı Subrahmanyam Jaishankar, BRICS para birimi ya da küresel ticarete ABD dolarının yerini alacak herhangi bir resmi teklifi destekleme planlarının olmadığını açıklamıştır. Hindistan, küresel mali istikrarın korunmasının önemini defalarca vurgulamış ve bölgesel bir para birimi lehine ABD dolarını terk etme yönünde bir adım atmadığını belirtmiştir.[3]

Öte yandan Rusya ve Brezilya, ABD dolarına olan bağımlılıklarını azaltmaya daha fazla ilgi göstermiştir. Özellikle Rusya, BRICS ortaklarıyla yaptığı ticaret anlaşmalarında yerel para birimlerinin kullanılması yönünde aktif bir çaba sarf etmektedir. Brezilya da dolardan uzaklaşma fikrine sıcak bakmakla birlikte doların yerine geçecek resmi bir para birimi yaratmanın uygulanabilirliği konusunda temkinli davranmaktadır.

Bu farklı tepkilere rağmen BRICS bloğu içerisinde yeni bir para biriminin oluşturulması konusunda yaygın bir fikir birliği bulunmamaktadır. BRICS ülkeleri arasındaki tartışmalar halen keşif aşamasındadır ve böyle bir hamlenin ekonomik ve siyasi karmaşıklıkları göz ardı edilemez.

Trump'ın uyarılarının hem BRICS ülkeleri hem de ABD için önemli ekonomik ve siyasi sonuçları bulunmaktadır. Ekonomik açıdan BRICS ülkelerine %100 gümrük vergisi uygulanması, başta gelişmekte olan piyasalar olmak üzere küresel ticarete ciddi aksamalara yol açacaktır. ABD, birçok BRICS ülkesi için kilit bir ticaret ortağıdır ve bu tür tarifeler sadece ABD ile bu ülkeler arasındaki ikili ticareti değil aynı zamanda BRICS ülkelerinin kendi aralarındaki ticareti de sekteye uğratabilir. Gümrük tarifelerinin uygulanması aynı zamanda ithalat ve ihracat maliyetlerini arttırarak BRICS ülkelerinden gelen malları daha pahalı ve küresel pazarda daha az rekabetçi hale getirecektir. Bu durum hem misillemeyle karşılaşacak olan ABD ekonomisine hem de ABD pazarlarına erişimleri azalacak olan BRICS ülkelerinin ekonomilerine zarar verecektir.

Siyasi açıdan Trump'ın tutumu, BRICS ülkelerinin ortak bir tepki vermesini sağlayarak geri tepebilir. ABD'nin ekonomik ve jeopolitik etkisi son yıllarda özellikle Çin ve Rusya tarafından sorgulanmaktadır. Gümrük vergisi tehdidi, BRICS ülkeleri için bir toparlanma noktası olabilir ve onları dolara olan bağımlılıklarını azaltma çabalarını hızlandırmaya ve alternatif ticaret ve para birimi düzenlemelerini keşfetmeye teşvik edebilir. Trump'ın söylemi, BRICS ülkelerinin daha çok kutuplu bir dünya düzeni arayışındaki kararlılığını istemeden de olsa güçlendirebilir ve doların hakimiyetini koruma hedefini baltalayabilir. Başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere diğer ülkeleri de ABD dolarına alternatifler aramaya teşvik edebilir. ABD'nin hegemonyasını sürdürmek için gümrük tarifeleri ve diğer ekonomik zorlama biçimlerini kullanması halinde, diğer ülkeler bunu finansal ilişkilerinde daha fazla özerklik arayışı için bir fırsat olarak görebilir ve doların küresel sistemdeki merkeziliğini daha da aşındırabilir.

Aynı zamanda BRICS para biriminin uygulanabilirliği konusunda da yaygın bir şüphecilik söz konusudur. Birçok ekonomist ve analist, ABD dolarına rakip olacak yeni bir para birimi yaratmanın altından kalkılamaz zorluklarla karşılaşacağına inanmaktadır. Örneğin BRICS ülkeleri ortak bir para birimini desteklemek için gerekli derecede ekonomik olarak bütünleşmiş değildir. Birlik, her biri farklı ekonomik önceliklere ve zorluklara sahip olan ülkelere oluşmaktadır. Ortak bir para birimi kapsamlı bir koordinasyon ve ekonomik uyum gerektirecektir ki BRICS ülkelerinin buna hazır olup olmadığı henüz bilinmemektedir.

BRICS içinde alternatif ticaret mekanizmaları yoluyla dolara olan bağımlılığın azaltılması konusunda süregelen tartışmalar, küresel ekonomi politikasında bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir. İkili ticarete yerel para birimlerinin kullanılmasına ilişkin tartışmalar olsa da bu tür çabalar henüz emekleme aşamasındadır ve bu para birimlerinin likiditesi ve istikrarı gibi önemli engellerle karşı karşıyadır. ABD doları, artan dolarsızlaşma çağrılarına rağmen dünyanın birincil rezerv para birimi olarak yerini korumaktadır.

Sonuç olarak Trump'ın BRICS ülkelerine %100 gümrük vergisi uygulama tehdidi, ABD ile gelişmekte olan ekonomiler arasında artan gerilimin önemli bir noktasını oluşturmuştur. Bazı BRICS ülkeleri yeni bir para birimi yaratma planlarını reddetse de dolara olan bağımlılığı azaltmaya yönelik daha geniş kapsamlı konu küresel ekonomik tartışmalarda ilgi görmeye devam etmektedir. Trump'ın tutumu BRICS ülkelerinin ve diğer gelişmekte olan ekonomilerin dolardan uzaklaşma kararlılığını güçlendirebilir, ancak aynı zamanda ABD'nin ekonomik çıkarlarına zarar verebilecek bir tepkiye yol açma riski de taşımaktadır. Küresel ticaret ve para sistemlerinin geleceği belirsizliğini korurken, doların hakimiyeti uluslararası finansta daha fazla özerklik arayışları tarafından giderek daha fazla sorgulanmaktadır.

[1] "Trump's threats won't hold back Brics push to de-dollarise", SCMP, <https://www.scmp.com/opinion/world-opinion/article/3292754/trumps-threats-wont-hold-back-brics-push-de-dollarise>, (Erişim Tarihi: 02.01.2025).

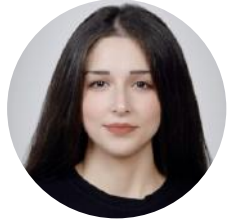
[2] "South Africa Says No Plans to Develop a Common BRICS Currency", Bloomberg, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-12-02/south-africa-rejects-trump-s-claims-over-brics-currency-plans>, (Erişim Tarihi: 02.01.2025).

[3] "No Proposal For BRICS Currency: S Jaishankar After Trump's Tariff Warning", NDTV, <https://www.ndtv.com/world-news/no-proposal-for-brics-currency-s-jaishankar-after-trumps-tariff-warning-7195662>, (Erişim Tarihi: 02.01.2025).



ANKASAM ANALİZ

2024 Çin-Afrika İlişkilerinde Normatif Yaklaşım ve Derinleşme



Zeynep Çağla ERİN

Çin-Afrika ilişkileri, son yıllarda küresel politikanın önemli bir eksenine haline gelmiştir. Çin Halk Cumhuriyeti Devlet Başkanı Şi Cinping'in liderliğinde, iki taraf arasındaki diyalogu ve politik iletişimi üst seviyelere taşıma girişimi, bu ilişkilerin dönüşümünde önemli bir mihenk taşıdır. Şi'nin önerdiği bu yeni yaklaşım, 1950'lerin ve 1960'ların ideolojik çatışmalarını geride bırakan, Afrika ülkelerinin "iç işlerine müdahale etmeme" ilkesi etrafında şekillenen geleneksel Çin diplomasisini, daha derinlemesine bir politik işbirliği modeline dönüştürmeyi hedeflemektedir.

Bu değişim, Çin'in Konfüçyüsçü dış politika ve Deng Şiaoping kapsamında gelişen "küçük adımlar" diplomasisinin stratejik bir devamı olarak, Batı'nın Washington Konsensüsü çerçevesinde şekillenen politik-ekonomik düzenini sorgulayan bir zemin yaratmaktadır. Washington Konsensüsü'nün serbest piyasa reformlarını benimseyen politikaları, Afrika ülkelerinde genellikle ekonomik eşitsizlikleri derinleştiren ve sosyo-politik huzursuzluklara yol açan etkiler yaratmıştır. Buna karşın Pekin Konsensüsü, ülkelerin iç işlerine müdahale etmeme, karşılıklı saygı ve Çin kalkınma modelinin teşviki gibi ilkeler üzerine inşa edilmiş alternatif bir yaklaşım sunmaktadır. Bu hususta Şi'nin liderliğindeki Çin, Afrika'yla ilişkilerinde daha fazla dostluk, işbirliği ve uzun vadeli sürdürülebilir kalkınma taahhüdü sergileyerek küresel düzenin normatif bir yönünü temsil etmektedir.

Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) gelişim modeli, diğer Batı'nın siyasal sisteminden ayrılan dört temel unsura dayanmaktadır: (i) hedef belirleme, (ii) entegrasyon ve koordinasyon, (iii) kaynak seferberliği ve (iv) halka karşı sorumluluk. Bu unsurların her biri, ÇKP'nin Maoizm[1] çerçevesinde hem farklı proleter kitleleri kalkınmaya yönlendirme hem de meşruiyetini koruma kapasitesini şekillendiren temel özelliklerdir.[2].

1. Hedef Belirleme ve Meşruiyet: ÇKP, ulusal hedeflerini uzun vadeli bir perspektifle belirleyerek hem parti içindeki ideolojik birliği hem de halk desteğini sağlama konusunda oldukça başarılı bir yapı sergilemektedir. Parti, bu hedefleri yalnızca ekonomik büyüme ile sınırlı tutmamış; toplumsal refah, çevresel sürdürülebilirlik ve teknolojik ilerleme gibi alanları da kapsayan kapsamlı bir kalkınma vizyonu ortaya koymuştur. Bu hedef odaklı yaklaşım, liberal demokrasilerde görülen kısa vadeli siyasi döngülere kıyasla ÇKP'nin daha stratejik bir yönetim benimsemesini sağlamaktadır.

2. Entegrasyon ve Koordinasyon: ÇKP'nin merkezi otoriteye dayanan yapısı, ülke genelinde entegrasyonu sağlayarak kamu yönetimini daha etkili hale getirmiştir. Özellikle Çin'in modern tarihinde karşılaşılan bölünme korkusu, merkezi bir otoritenin önemini ve uluslararası ilişkilerde görünürlüğünü daha da artırmıştır. Parti, farklı bölgesel kalkınma modellerine izin vererek yenilikçi deneyimlere olanak tanımış, bu deneyimleri genel kalkınma planlarına entegre etmiştir. Bu, reform ve istikrarın aynı anda yönetilebileceği bir model sunmaktadır.

3. Kaynak Seferberliği: ÇKP'nin tarihsel olarak kazandığı seferberlik deneyimi, günümüz Çin'inde hâlâ etkili bir yönetim aracı olarak işlev görmektedir. Parti, gerek ekonomik gerekse ideolojik hedeflere ulaşmak için halkı harekete geçirebilme kapasitesine sahiptir. Özellikle kriz dönemlerinde sergilediği hızlı ve etkili tepki mekanizması, kaynakların stratejik şekilde kullanılmasını sağlamaktadır.

4. Halka Karşı Sorumluluk ve Meşruiyet: ÇKP hem kendi halkıyla hem de uluslararası toplumla kurduğu derin bağlar aracılığıyla duyarlılık sergileyen bir yönetim anlayışına sahiptir. Parti örgütlerinin tabanda güçlü bir şekilde yer alması, hem halkın taleplerini daha yakından takip etmelerine hem de kamu politikalarını bu taleplere göre şekillendirmelerine olanak tanır.

Bu çerçevede Şi'nin 2024 Çin-Afrika İşbirliği Forumu (FOCAC) zirvelerindeki söylemleri, Çin'in kalkınma modelini Afrika ülkeleri için bir ilham kaynağı olarak sunmakta ve bu modeli Afrika'nın sürdürülebilir kalkınma süreci için bir rehber olarak önermektedir. Söylemler, Çin'in son birkaç on yılda kaydettiği çok-kutuplu küresel ilerlemelerden yola çıkarak Afrika ülkelerinin kalkınma hedeflerine ulaşmak için bu deneyimlerden faydalanabileceğini vurgulamaktadır.[3]

4-6 Eylül 2024 tarihlerinde düzenlenen FOCAC Zirvesi, Çin-Afrika ilişkilerinin gelişen dinamikleri açısından kritik bir dönüm noktası olmuştur. Çin, 53 yüksek düzeydeki Afrika delegasyonunu, (36'sı başkan ve başbakan olmak üzere) FOCAC'ı "Afrika+1" zirvelerinin en önde gelen aktörü haline getirmiştir. Zirvede Başkan Şi'nin yaptığı 50.7 milyar dolarlık finansal taahhüt gibi başlıklar, basın dikkatini çekmiştir. Bu zirve, Çin'in küresel yönetimdeki rolünü yeniden şekillendirme ve Afrika'yla olan ilişkisini uzun vadeli, stratejik bir ortaklık düzeyine taşımaya yönelik daha kapsamlı bir normatif vizyonu yansıtmaktadır.[4]

2024 Zirvesi, Çin-Afrika ilişkilerinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Çin, Afrika'daki varlığını yalnızca bir ekonomik ortak olarak tanımlamamakta; Afrika'nın gelişim sürecinde önemli bir siyasi müttefik olarak konumlanmaktadır. Şi'nin Çin-Afrika ilişkilerini stratejik düzeye yükseltme ve "Ortak geleceğe sahip Çin-Afrika topluluğu"[5] kurma çağrısı, Çin'in uzun vadeli bir işbirliği kurma amacını ve Afrika'nın kalkınma yolculuğunda daha fazla siyasi ve ekonomik destek sağlamayı hedeflediğini göstermektedir. Bu ilişki, Batı-merkezci uluslararası yapıları ve normları reddetmekte, özellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi (BMGK) gibi küresel yönetim kurumlarındaki reform çağrıları ve Batı'nın modernleşme anlayışının alternatifleri üzerine yoğunlaşmaktadır.[6]

Çin'in modernleşme modeli, zirve boyunca Batı'nın kalkınma paradigmasına karşı bir alternatif olarak sunulmuş ve modernleşme kavramı, bir ülkenin kendi kültürel, sosyal ve tarihi bağlamına göre gerçekleştirilmesi gereken bir hak olarak ifade edilmiştir. Bu söylem, özellikle Batı'nın dayattığı modernleşme modelinin Afrika'nın gerçekleriyle uyumsuz olduğu düşüncesi, birçok Afrika liderinin ve toplumun düşünceleriyle örtüşmektedir. Şi, modernleşmeyi yalnızca ekonomik bir boyutta değil, siyasi ve sosyal yönetim açısından da ele almış her iki tarafın kendi yolunu seçme hakkını tanıdığı bir yaklaşım benimsemesine olanak tanımlamıştır. Bu bağlamda Çin, Afrika'ya dijitalleşme, sanayileşme ve tarımın modernizasyonu gibi alanlarda somut destek vaatlerinde bulunmuştur. Çin'in Afrika ile olan ilişkisinin bu yönü, Çin'in küresel yönetimdeki reform taleplerini güçlendirmeyi hedeflediği bir stratejiyi de yansıtmaktadır. Çin, BMGK'de Afrika'nın kalıcı bir sandalyeye sahip olmadığı mevcut uluslararası yapının, Afrika'nın ihtiyaçlarını göz ardı ettiğini vurgulamaktadır. Çin'in, Afrika'nın küresel yönetimdeki rolünün güçlendirilmesi yönündeki desteği, Afrika'da bu tür reformların gerçekleştirilebilmesi adına kritik bir öneme sahiptir.[7]

Ekonomik anlamda ise Çin'in Afrika'ya yönelik taahhütleri yalnızca finansal rakamlarla sınırlı değildir. Eğitim, dijital işbirliği, tarımda modernleşme ve altyapı projeleri gibi gelişim odaklı yatırımlar, Afrika'da milyonlarca insanı etkileyecek projelerdir. Çin'in bu "yumuşak güç" yaklaşımı, Afrika'nın sürdürülebilir kalkınmasına yönelik uzun vadeli taahhütler sunmayı amaçlamaktadır. FOCAC 2024 Zirvesi'nde duyurulan "Çin-Afrika Ekonomik Ortaklık Çerçeve Anlaşması" gibi girişimler, Afrika ile Çin arasındaki ekonomik ilişkilerin kurumsal temellerinin güçlendirilmesi ve daha esnek ticaret düzenlemelerinin yapılmasını öngörmektedir.

Şi dönemi Çin dış politikası, Afrika ülkelerinin kalkınma sürecinde Batı tarafından şekillendirilen uluslararası düzeni ve politik güç anlayışının sorgulanmasının gerekliliğini yansıtmaktadır. Bu çerçevede Batı merkezli neoliberal kalkınma modellerinin sınırlarını eleştirerek, Afrika'nın yerel koşullarına ve ihtiyaçlarına uygun kalkınma stratejileri geliştirmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu öneri, Çin'in kendi kalkınma sürecinde izlediği bağımsız yaklaşımın, Afrika için bir alternatif model olarak değerlendirilebileceğini öne sürmektedir.

Çin'in ekonomik kalkınma başarısının temelini oluşturan geçiş süreci, Şi'nin konuşmalarında Afrika'nın geçiş sürecindeki ekonomileri için öğretici bir deneyim olarak sunulmaktadır. Bu bağlamda, Çin'in reform politikalarının belirli boyutları Afrika ülkelerine yol gösterici olabilir:

Zamanlama ve Sıralama: Reformların kademeli olarak uygulanması ve önceliklerin doğru sıralanması, ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasında etkili bir yöntem olarak vurgulanmaktadır.

Öncelikli Sektörlerin Belirlenmesi: Çin'in tarım, sanayi ve altyapı gibi sektörlere odaklanması, Afrika ülkelerinin kalkınma politikalarına yön verebilecek bir stratejik model sunmaktadır.

Anahtar Kalkınma Unsurları: Kalkınma süreçlerinin merkezi planlama, devlet desteği ve halkın geniş katılımıyla desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir.

Şi, Afrika ülkelerinin kalkınma süreçlerini hızlandırmak için reformları bir strateji çerçevesinde ele almaları gerektiğini ifade etmektedir. Bu strateji, kalkınmanın hem ekonomik hem de sosyal boyutlarını içeren bütüncül bir yaklaşıma dayanmalıdır. Çin'in "yenilikçi, kazan-kazan anlayışına uygun, yeşil, açık ve paylaşımlı kalkınma" anlayışı, Afrika'nın sürdürülebilir kalkınma hedeflerini destekleyebilecek bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç olarak Çin'in Afrika'yla geliştirdiği ilişkiler, uluslararası ilişkiler bağlamında yeni güç dengeleri ve küresel yönetim paradigmasında önemli bir dönüşümü işaret etmektedir. Çin, özellikle BMGK ve G20 gibi çok taraflı platformlarda Afrika'nın daha fazla temsil edilmesi gerektiğini savunarak küresel karar alma süreçlerinde Batı'nın egemenliğine karşı alternatif bir yapı önerisi sunmaktadır. Bu bağlamda Çin, Afrika'nın içişlerine müdahale etmeme ilkesine dayalı bir dış politika izlerken, neokoloniyalizme karşı durarak Batılı güçlerden daha adil bir küresel yönetim ve kalkınma yardımı talep etmektedir. Ayrıca Çin, Afrika ülkelerinin küresel ekonomik ve politik alandaki rollerinin artırılmasını destekleyerek bu ülkelerin kalkınma süreçlerinde daha fazla söz sahibi olmalarını teşvik etmektedir. Çin'in Afrika'daki görünürlüğü, bu stratejik yaklaşım sayesinde giderek artmakta ve Çin, Afrika'yla kurduğu ilişkiler üzerinden küresel gücünü pekiştirerek uluslararası arenada daha belirgin ve normatif bir aktör olma amacını sürdürmektedir.

[1] "Chairman Mao Zedong's Theory on the Division of the Three World and the Strategy of Forming an Alliance Against an opponent", Ministry of Foreign Affairs The People's Republic of China, https://www.mfa.gov.cn/mfa_eng/zy/wjls/3604_665547/202405/t20240531_11367535.html, (Erişim Tarihi: 29.12.2024).

[2] Jimmy Yab, "Building A China-Africa Community of Shared Responsibility", Xi Jinping and the Construction of a China-Africa Community of Destiny, <https://shorturl.at/Fo7fl>, (Erişim Tarihi: 29.12.2024).

[3] "Beijing Declaration on Jointly Building an All-Weather China-Africa Community with a Shared Future for the New Era", Ministry of Foreign Affairs The People's Republic of China, https://www.mfa.gov.cn/eng/xw/zyxw/202409/t20240905_11485993.html, (Erişim Tarihi: 29.12.2024).

[4] "China offers Africa \$51 billion in fresh funding, promises a million jobs", Reuters, <https://www.reuters.com/world/china-deepen-industrial-agricultural-trade-investment-ties-with-africa-2024-09-05/>, (Erişim Tarihi: 29.12.2024).

[5] "Beijing Declaration on Jointly Building an All-Weather China-Africa Community with a Shared Future for the New Era", Ministry of Foreign Affairs The People's Republic of China, https://www.mfa.gov.cn/eng/xw/zyxw/202409/t20240905_11485993.html, (Erişim Tarihi: 29.12.2024).

[6] "What FOCAC 2024 Reveals About the Future of China-Africa Relations", Carnegie Endowment for International Peace, <https://carnegieendowment.org/research/2024/11/what-focac-2024-reveals-about-the-future-of-china-africa-relations?lang=en>, (Erişim Tarihi: 29.12.2024).

[7] Aynı yer.



ANKASAM ANALİZ

Yeni Küresel Ticaret Dengesi: MERCOSUR-AB Serbest Ticaret Anlaşması

Ali Caner İNCESU

6 Aralık 2024 tarihinde Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR) ve Avrupa Birliği (AB), 25 yıl süren müzakerelerin ardından tarihi bir anlaşmaya imza atmıştır.[1] Montevideo'da düzenlenen MERCOSUR Zirvesi sırasında ilan edilen bu Serbest Ticaret Anlaşması (FTA), dünyanın en büyük ve en kalabalık ticaret bölgelerinden birini oluşturmayı hedeflemektedir. AB ve MERCOSUR arasında tahmini 60 bin firmanın ticaret yaptığı bu yeni düzen, ticareti kolaylaştırarak hem ekonomik büyüme hem de siyasi işbirliği açısından büyük bir potansiyel sunmaktadır. Ancak anlaşmanın çevresel, ekonomik ve sosyal etkileri ile onay sürecinde karşılaşılabilecek zorluklar, bu tarihi adımın geleceği üzerinde soru işaretlerine neden olmaktadır.

MERCOSUR-AB anlaşmasının en önemli yönü, iki taraf arasında ticaret hacmini artırma potansiyelidir. MERCOSUR ülkeleri, tarım ürünleri ve hammaddelerini daha düşük gümrük vergileriyle Avrupa pazarına sunma şansına sahip olabilecektir. Örneğin Brezilya ve Arjantin gibi ülkeler, güçlü tarım sektörlerini AB'nin yüksek talepli pazarına açarak ekonomik büyümelerini hızlandırabilir. Aynı şekilde AB ülkeleri de otomotiv, teknoloji ve ilaç sektörlerinde Latin Amerika'ya daha kolay erişim sağlayarak küresel pazarlarını genişletebilir.

Bu anlaşma, istihdam yaratımı açısından da önemli bir fırsat sunmaktadır. Yeni ticaret yollarının ve yatırımların açılması, her iki bölgede de daha fazla iş imkânı yaratabilir. Özellikle Latin Amerika'da küçük ve orta ölçekli işletmelerin Avrupa'yla işbirliği yaparak büyüme potansiyelleri artacaktır. Bu durum, bölgesel ekonomik kalkınmayı destekleyen bir itici güç olarak görülebilir. Bunlara ek olarak Paraguay gibi işçi göçü veren ülkelerde iç pazarın büyümesi ve ekonominin hareketlenmesi adına da bu anlaşmanın çok önemli olduğunu söylemek mümkündür.

MERCOSUR, 1991 yılında Asunsion Anlaşması ile Güney Amerika ülkeleri arasında ticareti kolaylaştırmak ve ekonomik işbirliğini artırmak amacıyla kurulmuş bir bölgesel ticaret bloğudur. AB'yle ilişkiler, 1995 yılında başlayan işbirliği anlaşmalarıyla şekillenmiştir. Ancak müzakereler tarım ve çevre politikaları gibi konularda yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle müzakereler askıya alınmıştır. 2019 yılında bir taslak anlaşma üzerinde uzlaşa sağlansa da çevresel ve siyasi kaygılar nedeniyle onay süreci ilerleyememiştir. Montevideo Zirvesi, bu tikanıklığın aşılması için tarihi bir fırsat sunmuştur.

MERCOSUR liderleri ve üyeleri, AB ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nı hem ekonomik hem de siyasi bir kazanım olarak değerlendirmektedir. Arjantin Devlet Başkanı Javier Milei, serbest ticaretin refahı artıracağına dair inancını vurgulayarak bu anlaşmanın bölgesel işbirliğini güçlendireceğini belirtmiştir.[2] Brezilya Devlet Başkanı Luiz Inacio Lula da Silva ise MERCOSUR'un küresel ticarete daha etkin bir oyuncu haline gelmesi için bu anlaşmayı önemli bir adım olarak görmektedir.[3] Özellikle Brezilya, tarım ve enerji sektörlerindeki güçlü konumunu AB'yle daha geniş bir işbirliği platformuna taşımayı hedeflemektedir.

MERCOSUR-AB anlaşmasının ekonomik etkileri oldukça geniş kapsamlıdır. AB, bu anlaşmayla birlikte Latin Amerika'nın tarımsal ürünlere olan talebini karşılayacak ve otomotiv, kimya ve teknoloji ürünlerini MERCOSUR pazarına sunabilecektir. Anlaşmanın hayata geçmesiyle MERCOSUR ülkeleri de yıllık ticaret hacimlerinde ciddi artışlar beklemektedir.

AB açısından bu anlaşma hem ekonomik hem de stratejik açıdan önemli faydalar sunmaktadır. MERCOSUR, zengin doğal kaynakları, büyüyen pazarları ve çeşitlenen ekonomik yapısıyla AB'nin ticaret ve yatırım hedefleri için ideal bir ortak olarak öne çıkmaktadır. Anlaşma, AB ülkelerine MERCOSUR'un geniş tarım ürünleri ve hammadde yelpazesine daha kolay erişim imkânı sağlayarak ticaret hacmini artırma fırsatı sunmaktadır. Aynı zamanda AB'nin otomotiv, teknoloji ve kimya sektörlerindeki güçlü varlığını Latin Amerika'da genişletmesi için yeni kapılar açmaktadır. Bu ticari bağlar, iki taraf arasında ekonomik işbirliğini derinleştirirken, her iki bölgede de istihdam yaratma ve ekonomik büyümeyi teşvik etme potansiyeli taşımaktadır. MERCOSUR'un genç ve dinamik nüfusu da AB için gelecekteki ticaret fırsatları açısından umut verici bir pazar oluşturmaktadır.

Anlaşmanın çevresel etkileri, özellikle sürdürülebilirlik konusunda tartışmalara yol açmaktadır. Avrupa'daki çevre savunucuları, MERCOSUR ülkelerinde görülen ormansızlaşma sorununa dikkat çekerek bu konuda daha fazla önlem alınmasının önemini vurgulamaktadır. Amazon yağmur ormanlarının korunması, yalnızca bölge için değil, aynı zamanda küresel çevre dengesi açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle AB'nin çevresel standartları güçlendiren düzenlemelerle süreci desteklemesi beklenmektedir.

Sosyal açıdan bu tür anlaşmalar, özellikle küçük ölçekli çiftçiler ve düşük gelirli kesimler için yeni fırsatlar yaratırken, aynı zamanda bazı düzenlemeler ve reformlar yapılmasını da gerekli kılabilir. MERCOSUR ülkelerindeki çiftçilerin, AB'nin büyük ölçekli tarım şirketleriyle rekabet edebilme kapasiteleri, taraflar arasında işbirliğini derinleştirecek politikalarla desteklenebilir. Bu süreçte, kırsal bölgelerdeki ekonomik dengenin korunması ve gelir eşitsizliklerinin önlenmesi, anlaşmanın sosyal faydalarını maksimize etmek açısından önemli olacaktır. Ayrıca kırsal kesimlerdeki ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve yerel üreticilerin güçlendirilmesi, bu anlaşmanın potansiyel zorluklarını aşmayı kolaylaştırabilir. Bu bağlamda anlaşma, sadece ticari değil, aynı zamanda kırsal kalkınma ve sosyal iyileştirmeler için bir fırsat olarak değerlendirilebilir.

MERCOSUR-AB Serbest Ticaret Anlaşması, iki büyük ekonomik bloğun ortaklık yolunda attığı tarihi bir adımdır. Ancak bu anlaşmanın başarıya ulaşması için ekonomik faydaların, çevresel sorumlulukların ve sosyal etkilerin dikkatlice dengelenmesi gerekmektedir. Anlaşma, her ne kadar imzalanmış olsa da henüz onay süreci devam etmektedir. Montevideo Zirvesi, anlaşmanın teknik ve siyasi boyutlarında önemli bir ilerleme sağlasa da çevresel kaygılar, anlaşmanın onay sürecinde zorluklar yaratabilir. MERCOSUR ve AB, bu tarihi fırsatı değerlendirirken, küresel ticaretin geleceğini şekillendirme konusunda önemli bir rol üstlenmektedir.

[1] "MERCOSUR-EU FTA Signed at Last", Merco Press, 6 Aralık 2024, <https://en.mercopress.com/2024/12/06/MERCOSUR-eu-fta-signed-at-last>, (Erişim Tarihi: 03.01.2025).

[2] "Scholz, Milei in Favour of a Swift Conclusion to EU-Mercosur Deal", Buenos Aires Times, 1 Eylül 2024, <https://www.batimes.com.ar/news/economy/scholz-milei-in-favour-of-a-swift-conclusion-to-eu-mercocur-deal.phtml>, (Erişim Tarihi: 03.01.2025).

[3] "Brazil's Lula Says He Is Ready to Sign EU-Mercosur Trade Deal", Reuters, 26 Eylül 2024, <https://www.reuters.com/world/brazils-lula-says-he-is-ready-sign-eu-mercocur-trade-deal-2024-09-25/>, (Erişim Tarihi: 03.01.2025).



ANKASAM ANALİZ

Dissanayake Döneminde Sri Lanka: Hindistan, Çin ve Yeni Adımlar

Emin Mirbatur SEVAL

Hint Okyanusu'nda stratejik bir konuma sahip küçük bir ada ülkesi olan Sri Lanka, tarihsel olarak küresel ve bölgesel güç mücadelelerinin kesişme noktalarından birinde yer almıştır. On yıllar boyunca dış politikası, değişen jeopolitik gelgitlere göre şekillenmiş, Hindistan ve Çin gibi bölgesel devletlerle ilişkilerini dengelemiş ve ekonomik ve güvenlik çıkarlarını güvence altına almak için küresel güçlerle ilişki kurmuştur. Cumhurbaşkanı Anura Kumara Dissanayake'nin liderliğinde Sri Lanka'nın uluslararası ilişkileri bir yandan Hindistan'la bağlarını güçlendirme gayretlerine bir yandan da Çin'le olan karmaşık ilişkilerine tanıklık etmektedir.

Cumhurbaşkanı Dissanayake döneminde Sri Lanka'nın dış politikasındaki en önemli gelişmelerden biri Hindistan'la bağların güçlendirilmesidir. Göreve geldikten sonraki ilk yurtdışı gezisinde Hindistan'ı ziyaret eden Dissanayake, iki komşu ülke arasındaki tarihi ve kalıcı ilişkinin altını çizmiştir. Hindistan uzun zamandır Sri Lanka'nın sadece coğrafi olarak değil, aynı zamanda siyasi ve ekonomik olarak da en önemli bölgesel ortağıdır. İki ülke derin kültürel, tarihi ve dini bağları paylaşmakta ve halklar arasında yakın etkileşimler bulunmaktadır.

Dissanayake'nin ziyaretinin ana odağı Hindistan'ın Sri Lanka'nın yaşadığı ekonomik krizden çıkmasında oynadığı kritik rolü olmuştur. Enflasyon, borç ve döviz sıkıntısı gibi ciddi ekonomik zorluklarla mücadele eden Sri Lanka, ekonomik destek için Hindistan'a başvurmuştur. Yeni Delhi, krediler ve yardımlar şeklinde önemli destekler sağlamış ve ilişkiler acil ekonomik yardımların ötesine geçerek uzun vadeli ortaklıklara dönüşmüştür. Dissanayake, ziyaret sırasında Sri Lanka'nın Hindistan'la özellikle ticaret, yatırım ve bölgesel güvenlik gibi alanlarda ekonomik işbirliğini ilerletme kararlılığını yinelemiştir.

Sri Lanka'nın Hindistan'la işbirliği aynı zamanda bölgesel istikrar bağlamında da çerçevelenmektedir. Hint Okyanusu küresel güçler için stratejik bir odak noktası haline gelmiştir ve hem Sri Lanka hem de Hindistan bölgenin güvenliğinin sağlanmasında çıkar sahibidir. Bu nedenle iki ülke arasındaki görüşmeler, her iki tarafın da askeri işbirliğini ve deniz güvenliğini geliştirmeyi amaçladığı bölgesel güvenlik alanlarına yayılmıştır.

Sri Lanka, Hindistan'la ilişkilerini derinleştirirken, Çin'le de yoğun ve kapsamlı bir ilişki sürdürmeye devam etmektedir. Çin, Sri Lanka'nın en büyük ekonomik destekçisi olmaya devam etmektedir ve bu ilişki önemli jeopolitik etkilere sahiptir. Sri Lanka'nın uzun süredir ertelenen dış borç yapılandırmasının tamamlanmasının ardından Başkan Dissanayake'nin Ocak 2025 tarihinde Çin'e yapacağı ziyaret, ikili ilişkiler açısından çok önemli bir gelişme olacaktır. Ziyareti sırasında Dissanayake'nin, Çin'in altyapı projelerine daha fazla yatırım yapması da dahil olmak üzere gelecekteki ekonomik işbirliğini görüşmesi beklenmektedir. Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi, bu işbirliğinin merkezi bir unsuru olup Sri Lanka da bu girişimin kilit ortaklarından birisidir. Bu durum çok ihtiyaç duyulan altyapı gelişimini sağlamaktadır.[1]

Sri Lanka'nın Çin'le ekonomik ilişkileri, dış politika stratejisinin daha geniş bir kapsamında ele alınmalıdır. Sri Lanka, yatırımları çekmek, altyapısını geliştirmek ve Çin'in büyüyen ekonomik gücünden faydalanmak için Çin'le olan ilişkisinden yararlanmaya çalışmaktadır. Sri Lanka'nın Hindistan ve Çin arasında gerçekleştirmeye çalıştığı stratejik dengeleme, bugün dış politikasında karşı karşıya olduğu en önemli zorluklardan birisidir.

Sri Lanka, ekonomik olarak yabancı yatırımları arttırmaya çalışırken borsası da bu yıl Asya'nın en iyi performans gösteren borsalarından biri olmuştur ve bu da ekonomik toparlanma potansiyeline işaret etmektedir. Sri Lanka Hükümeti hem Hindistan'dan hem de diğer küresel oyuncularından yatırım çekmeyi umarak sermaye piyasalarına yabancı katılımını aktif bir şekilde teşvik etmeye çalışmaktadır. Ekonomik bağların genişletilmesine yönelik kilit mekanizmalardan biri de Hindistan'la imzalanan ve iki ülke arasındaki ticareti, teknoloji alışverişini ve ekonomik işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan Ekonomik ve Teknoloji İşbirliği Anlaşması'dır (ETCA).[2]

Bu anlaşma ticaret engellerini azaltmaya, ikili ticareti genişletmeye ve Sri Lanka ile Hindistan arasında daha yakın bir ekonomik entegrasyonu teşvik eden bir ortam yaratmaya odaklanmaktadır. Diğer yandan bu anlaşmanın potansiyel uzun vadeli etkileri konusunda endişeler vardır. Eleştirmenler, ETCA'nın kısa vadede faydalı olsa da özellikle yerel endüstriler ve işgücü piyasaları açısından Sri Lanka'nın ekonomik egemenliğini zayıflatabileceğini savunmaktadır.

Sri Lanka aynı zamanda ekonomik ilişkilerini yakın komşularının ötesinde çeşitlendirmeye çalışmaktadır. Diplomatik çabalar, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği (AB) de dahil olmak üzere diğer küresel oyuncularla ilişkileri güçlendirmeye yöneliktir. Sri Lanka'nın küresel ticaret anlaşmalarına katılımı ve çok taraflı forumlara aktif katılımı ekonomik büyüme için yeni yollar açmıştır. Örneğin ülke kısa bir süre önce İsveç'le diplomatik ilişkilerinin 75. yılını kutlayarak güçlü küresel ortaklıkların sürdürülmesinin önemini vurgulamıştır.[3]

Sri Lanka'nın dış politikası giderek büyük küresel oyuncularla ortaklıklar geliştirmeye odaklanmaktadır. Ülkenin dışişleri bakanı hem geleneksel hem de yükselen güçlerle stratejik bir şekilde ilişki kurmanın önemini vurgulamıştır. Sri Lanka'nın diplomatik çabaları, ekonomik yardım, güvenlik ortaklıkları veya ticaret açısından herhangi bir ülkeye bağımlılığı azaltmak için ilişkilerini çeşitlendirmeye odaklanmaktadır.

Sri Lanka, Hindistan ve Çin'in yanı sıra ABD, Avrupa ve Japonya ile ilişkilerini de geliştirmeye çalışmaktadır. ABD'yle ilişkiler öncelikli olarak ticaret ve yatırıma odaklanırken; Japonya, altyapı geliştirme konusunda önemli bir ortak olmuştur. Sri Lanka'nın Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ve Güney Asya Bölgesel İşbirliği Birliği (SAARC) gibi uluslararası ve bölgesel örgütlere üyeliği, küresel aktörlerle ilişki kurmak ve uluslararası konumunu güçlendirmek için daha fazla fırsat sunmaktadır.

Sri Lanka'nın Cumhurbaşkanı Anura Kumara Dissanayake yönetimindeki dış politikası, Hint Okyanusu bölgesinin kendine özgü karmaşık jeopolitik ortamında yön bulmaya yönelik dinamik bir çabayı temsil etmektedir. Çin'le dengeli bir ilişki sürdürürken, Hindistan'la da bağları güçlendirmek, Sri Lanka'nın uluslararası stratejisinin temel taşı haline gelmiştir. Sri Lanka aynı zamanda küresel güçlerle daha geniş diplomatik angajmanlara girmekte ve ekonomik ve ticari ilişkilerini çeşitlendirmeye çalışmaktadır. Sri Lanka'nın bu rekabet halindeki çıkarları dengelemedeki başarısı, gelecekteki ekonomik istikrarı ve jeopolitik güvenliği açısından kritik önem taşıyacaktır. Sri Lanka, derin bir ekonomik kriz döneminden çıkarken, egemenliğini koruyarak oluşturacağı stratejik ortaklıklar kurma becerisi, giderek birbirine bağlanan ve çok kutuplu hale gelen dünyadaki yerini belirlemede önemli paya sahip olacaktır.

[1] "Sri Lanka President to Visit Key Lender China", China Global South, <https://chinaglobalsouth.com/2024/12/22/sri-lanka-president-to-visit-key-lender-china/>, (Erişim Tarihi: 03.01.2024).

[2] "Sri Lankan President's India Visit Energizes Relations", The Diplomat, <https://thediplomat.com/2024/12/sri-lankan-presidents-india-visit-energizes-relations/>, (Erişim Tarihi: 03.01.2024).

[3] "Seventy-five years of Sri Lanka-Sweden relations celebrated in Stockholm", Daily News, <https://www.dailynews.lk/2024/12/11/local/686538/seventy-five-years-of-sri-lanka-sweden-relations-celebrated-in-stockholm-2/>, (Erişim Tarihi: 03.01.2024).

BASINDA ANKASAM

27 Aralık 2024

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin TV5'te "Suriye Merkezli Dış Politikada Yaşanan Son Gelişmeleri" Değerlendirdi

2 Ocak 2025

ANKASAM Başkanı Prof. Dr. Mehmet Seyfettin EROL, TRT Ankara Radyosu'nda!



Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (ANKASAM) bünyesinde faaliyet gösteren ve uluslararası hakemli dergi olan Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi'nin son sayısı yayımlanmıştır. Academic Keys, ASOS Index, CEEOL, Cite Factor, DRJI, Index Copernicus, İdeal Online, Research Bible, Sindex ve TÜBİTAK DERGİPARK veri tabanları tarafından taranan dergimize aşağıdaki bağlantı üzerinden ulaşabilirsiniz.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ CİLT VIII , SAYI I

ANKASAM BÖLGESEL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ CİLT VIII , SAYI I

